

PP. 2900 - 3011
 908 908
 (94) 1 JUN 1953

~~AT 13/2/82~~ 2900
 K34/82
 H. M. Mohlabe,

Inheritance from Bethany Mission,
 monogamist; various P.O. Box 39,
 heirs. pp. 2900-3011 = 111 p. Trichardtsdal,
 @ f. 435 = 48 pp 10-4-1953.

L 4-5-0

Tema ya 30.

Thoto ya monna wa mosadi ka thii.

Temana ya 1: Ge a na legwana goba a the na bana.

6056 Ge monna a ka hwa, a šiya mosadi fêla. Ke gore mosadi yo we wa gwe e le moopa. Lefa la monna yo we ka moka ga lona ke la mothologadi. Molandi wa lona ke yêna. Ga go motho yo we a swanetše tšego go mo fa. Yêna ka nši o swanetše go bōna gore a tšee mosadi. Mosadi yo we ge a ka ta a bēlēga bana, bana ba we ke bona ba we ba ta gudišago mōhu. Dikhomō di ka ya ka lewa fêla ge mothologadi a ka the ke a šala a tšeya mosadi.

6057 Boya khomo ke bo boye khomo. Ke gore ke ge morwa wa gwe mōhu, a ka ya ka kadinō. Kadinō e we ya gwe e the. ya go lefa molato. E le kadinō ya go
 14. ~~Alfred~~

nyala mosadi. Mothologadi o swanetše go mo fa dikhomo, a yo tšeya mosadi yo we. Le ge e le ngwana wa lapa le šele fêla la leloko la bo mohu. Dikhomo tše we a ka mo adima. Ke gona mo we ba re go boya khomo ke bo boya khomo.

6058 Mosadi wa boya khomo ke bo boya khomo ke wa mang. Boima le mabothata ka moka a be^a khotella ke batho ba khale. O ilê ka kadimô. Ge ke adimilê thelo ga motho a nkadima. Thelo the a še thago, ka gobane o swanetše go the buišu. Mosadi o lošwa ke mo-adimi, fêla a še wa moadimi, ke wa mothologadi. Mothang o mmekago, o swanetše go mmekêla ka lapeng la mothologadi yo la. O e thuta medirô ya bogadi a le ka mo we lapeng le we. Dilo ka moka di laola ke mong wa dikhomo. Wena moadimi o no ba monna fêla mo o tšena ka ngwakong.

6059 Mosadi ke wa mothologadi. A go khathalege le ge o ilê ka kadimô. Le ge go ilê gwa adima yo mongwe wa leloko la ga-bo mohu. Mmago moadimi e nyaretše nkô. Ge gona le bjala ke yêna yo we, a swanetiêgo go laola. Wena moadimi o fo ba ngwana lebaka ka moka. Ge o ka ba wa re

o wa laola. O ta mmotša gore o gahantš^h bana. Kha-
ne o mpōne bjōna boadi. Bjale go khutšiana naē ke
go thopha dikhomo wa mo fa. Mo we o latšitš^e,
o ta bōna a boetša maoto moragō. Ke gōna e ba
go moradi wago. Mmago o ta bōna a khōna go
tēna ka lapeng a laola.

6060 Bjale ka Ntheti le Jobola. Ntheti o ilē
a ba le thari ya banenyana. Mothankana o ilē
a ba le ka o thii. Banenyana ka moka e be e
le ba bararo. Monna o ilē a hwa, lefa la manyalo
a baredi la šala le laola ke mmagō bona. Morwa
wa gwe e be e thale yo monyana. Makoma ke
mmago Jobola. O be a tšere ke moratho wa
Tšet. Tšet e be e le mogatš^a Ntheti. Monna
wa makoma e be e le Thekone. Le yēna o ilē a
hwa, a šiya moradi a na le yēna Jobola fēla. Go
napilē gwaba moka a the the bēlēga.

6061 Thekone o ilē a hwa a thoka le khogo ya
lefofa. Ngwana o ilē a šiya yēna Jobola fēla.
Busūwana boya tswenya bo re bontšha maša-
kō. Morwa makoma e be e le monna ka ba-
ka la gore ke yēna ngwana wa mātšibolo le
mafello. Mmagwe a bōna gore ngwana o
gudilē, ke moka a ya ga Ntheti gafa-
dima dikhomo. O ilē a kwana le kadimō e
we ya dikhomo. Pele ga go mo adima o ilē

908

2903

K34/82

a khobakanya banna ba leloho la bo moho,
a ba botša taba e ya kadimō. Ba ilé
ba ~~duka~~ dumelana naē gore ngwana a-
dingwē. Ke mo a ntšha lesome la dikhomo
a mo fa.

6062 Jobola a tšeya matsiē. Ka moragō
ga mo a bōna gore ba mo adimilē dikho-
mo, a ya a loša moradi khorong ya ga Tho-
betšane. O ilé a kwana le mothepa yo we
matsiē. Kwano ya bona ya tšentšhwa batswa-
ding ba mothepa. Le bona batswadi ba ilé
ba amogela kwano e we ya bona. Ke mo-
ka ba ntšha dikhomo tše la tša kadimō,
ba ya ba nyala. Ka moragō ga mo ba nye-
tše ke moha ba mmekela moradi wa gwe.

6063 Matsiē o ilé a behelwa ka lapeng la
Ntheti. Ka molaō o be a swanetše gomme-
kela ka lapeng la mmagwē. Bjale o behelwa
ka mo we, ka baka la go mo šupa gore
dikhomo tša go mo nyala ditšwa di le ka
mo we lapeng le we. Tšhwene e tšhinya
gaba la yōna. Ke gore pele ga gore ba
mmekelē moradi, o ilé a robala naē. Ba
bōna gore go ruwa motho, yēna a nyetše
a še molaō. Tswetši a e tware motho. Ke
ge ba mo fa moradi wa gwe. Iheema

K34/82

the dutši the re boya khomo ke ba boya kha-
mo.

6064 Boya khomo ke ba boya khomo. Bjale ka moragô ga beke, morogana a nyaka gore moradi a e ka moteng wa mmagwe. A ka a botša Ntheti, o ile a botša mmagwe. A re nna a se nna nyja ya khôthô. O ra gore ngwanaka. Ke ra gore ke lapile go thepela. Ka gojiale mo we ke nyaka mo mosadi a e ta mo. Ke mo ba dutši mmoto ka o thii, fêla mote ba tha dulca mote ka o thii. O wa kwala ngwanaka, bjale o ka the ke wa khôna thelo. Mosadi wa go o tha e thuta medirô ya bogadi a le ka lapeng la mmatswala wa gwe. Khanthe mmatswala wa gwe ke mang. Ke yêna monyi wa di-khomo.

6065 Tokologô ya ngwetši ke ya ka moragô ga mo a na le ngwana. Ka moragô ga mo mmagwe, a mmutšitše gore o tha e thuta medirô ya bogadi, a le kowa lapeng la mmatswala wa gwe. A butšiša gore bjale o tha lokologaneng. Ke ge a mmotša gore ka moragô ga mo a na le ngwana. Gôna go bômagala gore moradi a se waka. mmagwe a re moradi ke wa go, fêla o laolwa

ke lona lapa le la. Nna nka the ke ka khona go mo laola, ka baka la gore di khomo a tša nya ke nna. A ke re dikhommo di swanetše go boêla. Mmagwe a re mo o rata.

6066 Jobola a bitša mosadi wa gwe, a ya a dula naē lapeng la mmagwe. Ke gōna a ilego a bōna gore mosadi a še wa gwe. Ntheti o ilē a ômāya mmago mosogana. A re o ntšeele ngwetši waka onkhankhetša le potola le we la go. Mmagō mosogana tšetšo e hwilē le moludi. Mosogana o ilē a kwa bo-
thoko kudu ge a o kwa mmagwe a fo rugiwa, yēna a tha bolabole. O ilē a mo fetola ka gore toga o ē ka gae gago. Ge o na le taba o ta boya ga boše. O ilē a mo fetola ka gore o re nyoro-nyoro, o tšere masepa a khoma tša ka a tilē a peela mmago. A še nna yo we ka gore a tšwa fē go bēlēga.

6067 O ilē a tiya morogani. Ka moragō ga mo a mo teilē, ya ba gōna a togago a ômana. Mokhekolo a toga a romela thebaka. A re go thōna, thepelan o mputšišetša gore ke hwelang. Ge nke o mpolaēla mathepa a dikhomo tša ka, o mmotše a mphē dikhomo tša ka a khōnē a feta le moradi. Kanfe le mo we gōna

o ʒa mpa a mpolaya, a mpolaêla mathepa a
dikhomo tša ka.

6068 Thebaka ʒha ya. ʒha fiʒha ʒha re ke rumi-
lê ke ntheti. O re o hwêlang. Mosogana a re
ke mo tšetšê maroga. O ilê mo ke hwêla mathe-
pa a dikhomo tšaka, le mphê dikhomo tšaka. A re
ʒhepela o mmotšê dikhomo a ka di utswa ke diyo
adima. Di ʒa no goma tša boya ka mokhwa o la
ke adimilego ka ôna. Bjale ka ge a ilê a mpotšê
gore boya khomo ke bo boya khomo. Thebaka ʒha
boetšê diphetolo ga mamundi. Ke tšwa gôna ko-
wa le nthomago. O ilê o hwêla maroga. ʒe
e le mabapi le dikhomo, o itšê di ʒa go-
ma tša boya ka e nêla tšela tšela e la ke
adimago ka yôna. Ke moka ke ôna mantšû
a gwe.

6069 Ntheti a ka a ukwišišê. Ka baka le we
la go ʒhe kwišišê ga gwe, a dira gore banna ba
khobakane mabapi le taba e. Ba ilê ba khobaka-
na. Le yêna Jobola ba ilê ba mmitšê a ba gô-
na, gammôgô le makoma. Bjale mmelaedi a ʒha-
lošetšê banna pelaêlô ya gwe. Le bitšitšê ke nna,
ka baka la pelaêlô yaka. Ke ilê ka bôna Makoma
e e ʒa mo, ka baka la kadimô ya dikhomo. Le le-
na mo we le a diʒeba bjale ka ge ke ilê ka le bo-
tša. O bikile mosadi. mo ganna o dutšê matsatšê

a the makae. O mo tšere o ilê go a peya lapeng la mmagwe. Bjale mo ke belaêla gore mathepa a dikhomo tša ka, a reng a tula molore šakeng le šele. Ke moka ke a bolaiwa. Ke yōna taba e we ke le bitšeditšego yōna. Ge a riale ke moka a fetša dipolabolo tša gwe.

6070 Dipolabolo tša Jobola. Ke nnete go bjale, bjale ka ge le di tšeba. Ke adimilê dikhomo mo go mma. Ke bikilê mosadi ka tšona. Ke ilê ka mme-kêla ka lapeng la motšwi wa dikhomo. Ke be ke šupa mosadi gore dikhomo tša go monyala di tšwa di le ka mo we lapeng le we. Ke dutšiša nê ka mo we lapeng le baka la khwedi. Nna ka lapa go tšwa ke tšepela. Ke ge ke bitšiša mosadi ko dula naê lapeng la mma. Ka moragô ke mo a tšwella a tšilo rogana. Ke moka ka mo tiya. Ke ge ke a nthomêla tšebaka. Ke ilê ka the botšha gore dikhomo tša gwe ke tša mo fa ka tšela ya tšona. Ke moka ke feditšê.

6071 Ba ilê ba bōna Jobola phōšō. O ilê wa mmo-tšha ge o tšoga le mosadi. O ilê a re a ka mmo-tšha. Ga na mo we o na le phōšō. Tšela e we o rego o tša hwetšana dikhomo ka yōna ke e fe. Ngwana ge a ilê a ba gōna, o tša nyadiwa ka mo fa dikhomo tša gwe. Ga na mo we o wa rugilê. Ngwana yo we o tswala ke dikhomo tša mang. Ngwana yo we a

še wa go. Ke wago fêla ka gobane o dutši le mma-
gwe. Ngwana ya we ke mathepa a dikhomo tša mme-
laedi. Ge o nyaka mosadi e ba wa go, o swanetše
go ntšha tša go tiya thōgō ya go. Gona mosadi e ta
ba wa go. O ta laola mosadi gammōgō le dilo ka moka
ka moragō ga mo modimu e bitsitše mokhehlo yo. O
mo teile ka phōšō. He mosadi o dirilē phōšō go mo
fapanya le lapa la gwe.

6072 A buiše ngwetši waka. Ka moragō ga mo ba-
nna ba bolabotše, ba mmotša gore a rapelē mma-
gwe. O ilē a ya thopeng. A roma motho wa go
mo rapella mo we ga mmagwe. Mmagwe o ile a
re, a go na taba ngwanaka. Go lwa go lwa tša ša
ka ka lethi. Taba khola e e le go gōna ke re
a buiše mosadi. A ke re mosadi a še wa gwe, a-
owa ke wa gwe. Mosadi o ilē a boēla lapeng la
motšwi wa dikhomo.

6073 Tabola a thwa a kwactše ka fathe ga morithi
wa mmaba a gopola. He yēna o ilē a boēla a
ya a dula le mosadi yo la ga nahowa. Bjale ka
tšatši^v ke ge a ya thwa a kwactše ka fathe ga
morithi wa mmaba. O ilē mo a gopola a hwe-
tšana gore mosadi a še wa gwe. Go loša o lo-
šitše ke yēna. He ge ba bolabola gore o ta šala
a mo laola ka moragō ga mo motšwi wa dikhomo
a hwikē. A bōna e ke go ka the ke gwa direga

Ka baka la gore morwa wa gwe le yēna o t̄ha ta mo twenya. A bōna ga bote gore le mo a ka hwetsāna a robetšē naē, molato o ka t̄he be gōna, ka baka la dikkhomo. Mosadi ke dikkhomo. O ilē a t̄oga e ya makhweng.

6074 O ilē a boetsā dikkhomo ga Ntheti. O ilē a dula mengwa e merara a le makhweng. Ka mengwaga e we, a ba a rekilē dikkhomo t̄ōe Ntabe. A goma a boya gae. A hwetsāna mosadi a na le ngwana wa mothankana. Ba mo retšē leina la Jacket. A ya ga bo makholo wa gwe, a fit̄ha a adina dikkhomo t̄ōe nnē. Ke moka ba mo fa t̄šōna. A re go boēla gae, a khobakanya banna. Ke moka a re go bona, ke lebugilē ge mma a ilē a nyha dikkhomo t̄ša go nyala mosadi. Lehono ke le bitšē t̄ša gore tang le boneng mo ke boetsā dikkhomo t̄ša gwe. Ke moka a mo šupa lesome la dikkhomo. Ke moka ditopo t̄ša fēla. Monna a t̄šeya mosadi wa gwe a ya a mme^{ya} lapeng la mmagwe. Ke mafello a ditaba t̄ša bona.

6075 Thopē le Thekaloko. Thopē ke mosadi wa mogolo wa papago Thekaloko. Mmago Thekaloko e be e le madikētēlē. Bjale madikētēlē e be e le mosadi mosadi wa moratho wa papago Thebeu. Thebeu ke morwa Thopē. Madikētēlē o ilē

a ba le thari ya bathankana fêla. Thopê a ba le ya basetšana le mothankana wa lekhotwane, yo we leina la gwe e lego Thebeu. Ba-redi ba Thopê ba ilê ba nyadiwa Thebeu e thale the gatê-la.

6074 Go le thogonolo go banna ba we baredi ba bona ba nyadiwago ba thae phela. Papago Thebeu a hwa a thešû a bôna manyalo a baredi ba gwe. Fêla o ile a hwa a šiiê lentšû la gore le šale le bôna bana ba la ba moratho waka. Go ba bôna ke ra go ba tšeiša basadi. Ka thoka go dira bjale ke bôna gore dikhomo ka moka di ka fêla, ka gobane morwa wa go e thale yo monyana. Go fêla ga dikhomo o be a e ra ge di dira melato, ke meka ba lefa ka tšôna. Moratha le yêna a latêla mogolo ka moragô ga thelema. Go bônagala e ke e be ba ilê thelo ka the thii. Yêna o ilê a re boya khomo ke bo boya khomo.

6075 Theema the, thae boya khomo ke bo boya khomo. The boima kudu. Mong dikhomo tše diyago tšae buišwa ke tšae mo di ilê tšae a-dima ke yo mongwê e theng ba go tšwa teng ka e thii. Go ba we ba tšwang teng ka e thii, molaō ke gore a tšatšwanêla go boetšwa. Ka gobane ba re mo o di boetšwa o bolaya moloko. Boima bja gôna ke mo go laoleng ga dijô tšae moradi. Ka gobane wena le mong-

mmago a la swanêla go laola. Olo ka moka di laola ke mamuwu wa dikhomo. Wena wa monna o kaonê, o ka bolabola. Mmago yêna ke mailane. O diyo bitšwa, a botš^w fêla ka mokhwa o we bjala bo dirilego ka gôna. Ke moka ba mo khêla, a tšwa a yo bopugana kowa khakala.

6076 Thopê a ntšha dikhomo a tšeiša Thekaloko mosadi. O ilê a imiša mosadi wa monna wa ga Ruganya. Bjale mong wa mosadi, mo a butšiša gore lerumu o lifilê ke mang. Ke moka a bolabola gore ke Thekaloko. Ba ilê ba a-dima dikhomo tšie nnê ba lefa molato o we wa mpa. Ke ge a gopola lentšû la mahu. A re bokaeone ke gore re mo tšeiše mosadi. Mmago morogana a re ke nnete. Ke moka a ntšha lesome la dikhomo a mo fa.

6077 O ilê a tšhabiša mamarumu. Ba ilê go mo šupa dikhomo tšie we, ba mmotšha gore o bônê ngwana wa motho yo we a tšha nyadiwago, o kwanê naê. O ilê a ba dumêla. Khanthe o ba dira phušana robala, dingwê di robe-tšê. Ba ilê ba tšha dutšhi ba lebeletšê ge a tšha ba begago kharebe e we a nyakanego nayô. Ba o kwa a ba bega molato. Ke tšhabišitšê ngwana wa batho. Ke ngwana wa mang. Ke ngwana khôthwane. O nyetšwe goba a nyadi-

wa. A ke tšebe, go lōwa gōna o lōitšwē. Mo
a mpoša o itše e šu ba mphē tšelo, le bō-
na batswadi e šu ba ba fē tšelo.

6080 (Tso nnaa!) Ngwana yo e tšale bōšego.
A o di tšebe gore moji a bale. O dirilē
molato o mogolo. Dihomo tša go gafa
mosadi wa batho ba o di bōna kae. O
swanetše go boetsa mosadi wa batho ba
we moragō. Mosogana a re peelo e ja
tše ratwē. Le lena le a tšeba gore mo-
tswala wa motho ke peelo. Ke mova-
tilē ke movatilē. Le bona ba gana, ba
re thoto yo bōnala kae. A re le a
nkwa, a tšeke tše twara ke tau tša
lopēla nkwe, nkwe e le tšelo tša ma-
bala a manyana. Ngwana o khanyoga go
bolabola diēma o tša di tšebe.

6081 Thalošo, a tšeke tše twara ke
tau tša lopēla nkwe. mōnna wa o
kwa a bolabola ka mokhwa o we, ke
gore o tše thepilē. Ka baka le we,
mong mosadi o tša mo fa dilo tša gwe
ka mōha. Bjale wena a še wena tau,
ke wena nkwe ka gobane a ona di-
khomo. A re a go khathalege, mma-
ka pela o kwa a e twere. O tša

908

K34/82

291B

di bōna ka noši. Bjale rō kokota kwata ya maila koko. Wa the ke wa re go kwa a go loma wa tšhāba.

6082 Ba roma the baka tša nyakelang mono. Thebaka tšaya. Ba bone gore ngwana o ganeletsē, o gana go boets'a moradi. Thebaka a the bolawe. Goriale ke bā bangwe. Ke ka moragō ga mo a ba butsitšē gore nyakelang mono. Bjale papago mamarumu a nyaka go tija thebaka. Ka moragō ga mo ba mo ganetsitšē. Ba mmotša gore thepela o ba botša, ba buiše ngwana yo we wa rena. O na le monna wa gwe. Tha bo-ēla, tša ya tša ba botša. Ba ve mma ka pela, o baka a e twere. Thepela o ba botšē gore tau e twere. A ya a ba botša.

6083 A ba nyarēlé re ba bōnē. Ba ilé ba kwa mo ba re tau ya tswa, -va e twere. Ke moka ba fetola thebaka gore a ba nyarēlé re ba bōnē. "Ke gore a ba nyalē. Ba botša mosogana, o di bōnē lehono gore go tšwa thoto e kae. Ba ilé ba ntšha lesome la dikhomo ba ba fa. Ba ba fetola ka

908

K34/82 2914

gore e xu re le bone. Thopé a goma
e ntšha tše pedi, ba di isa. Ba retše
we e thale di nyane. Ke moka mora-
gô a re tha na ma boelô.

6084 Matswitswanyane wa o kwa o re tswiki-
tšowê, o tšhepilê boholo. Mjja mo e re
ke a o rakisa ke moka o tšena ka boholong.
Wa goma wa nyaretsa thōgō. Wa thōma
go lla ka gore tswikitšowê. O bona gore mjja
e ka the ke ya khōna go swara. O ba bo-
tše ka ōna makhwa o we. Ba botšā the-
baka. O ba botšē le gore mmata the-
ramo o thinya tha gwe. Re ba kwilê
mo ba re moragô a ba na ma boelô.
Ba the ke ba re ba feditšē. Re tha
yo botšā mong wa moradi. Re ~~ta~~ ta ba
botšā letšatši le we ba swanetšego go tšilo
raka makhonyana wa khale.

6085 Ba tibišā ba ga mmōla gore ba e kho-
polêlê. Bā ba fetola ka gore re khumane
dilo tša rena dikhobakane ka tšatši la
gore ke rena ba we re a ta. Ke bona ba
ya ba botšā ~~ba~~ khonyana ba baswe gore
ka tšatši la gore beng ba moradi yo we
ba a ta, go tšilo nyaka tša bona. Komana
na dula o bapilwê motha wa dira a go

tibji.

6086 Ba ga mmôla ba gapa lesome la dikhomo le dikhomo tše tharo. Ka lona letsatsi le la ba go ba botša gore ke rena ba we. Ba ilê ba gathana le mokhonyana yo moswa. Mokhonyana yo moswa o dula ka ngwakang. Mothadiwa o dula ka moragô ga maforo. Ba ilê mo ba bala, ba hwetsana gore thoto ya mmôla ke lesome la dikhomo le dikhomo tše tharo. Ba dira gore mokhonyana yo moswa a utšhe dikhomo tše pedi. Ba ilê ba ntšha ke moka ba mo fa mesebjana ya gwe, a tsama a phumula megôkhô a gapa. Mokhonyana yo moswa a thopa legogô. Ke moka Mamarumu a'ana Thekaloko. Dikhomo tša Thopê tše we di sumisitšego ke Thekaloko ke 18 ya tšona.

6087 Thopê a laola lapa la Thekaloko ka mokhwa o we a ka khōnago. Ke batho ba la bakhale ba go ba ba khotella maboima. O ilê a khotella go fitšhela modimu o mmitšā. Ge e le kōma o wa logilê. Ke moka gwa šala go laola yēna gammōgō le mmagwe. Ge moredi wa moku Thopê a ba e tetšē, ba swanetše go mo tswara

908

K34/82

2910

ka matsōgō a mabedi. Ka gobane dikho-
mo tša go tšeya mosadi yo we, ke dikho-
mo tše matsō a bona goba a gwe.

6088 Thebeu o ilē a nyaka go laola jaja
la Thekaloko bjale ka mohu mmagwe. Ka
moragō ga mo a gudilē a bilē a tšere
mosadi, a ba le tšebō ya gore dikhomo
tša go tšeya mamarumu ke tša go tšwa
dikhaitšedi tša gwe. A thōma go ba
le mokhwa. Bjale Thekaloko a tenēga.
A ba a dira gore banna ba khobaka-
ne. Ba ilē ba khobakana gammōgō le
dikhaitšedi tša Thebeu.

6089 Thekaloko a thalošetša banna the
bitšetiwa. Ke bitšitše ke nna ba bina fou,
ka beka la kōma e ke bolago ke tša fetše.
Ke nyetšē mosadi waka ka dikhomo
tša go tšwa dikhaitšedi tša Thebeu. Bjale
ke ilē ka khotella boima ka moka. Mma-
gwe o ilē a ntswenya kudu. Bjale ka re
a go na taba ka gobane ke dikhomo tša
go tšwa baredi ba gwe. Morwa wa gwe
le yēna o nyaka go ēma mo la legato-
ng la mmagwe. Ke nyaka go mo fa di-
khomo tša gwe, a ntogelē. Ke moka ke
taba e we ke le bitšeditšego yōna. Ge

908

K34/82

2917

a riale a fetša dipolabolo tša gwe.

6090 Bo-moloko bo ka hwa. Ka moragō ga dipolabolo tša mmelaedi, banna ba ilē ba bona Thebeu phōšō. Ba ilē ba dira gore a bolabolē. A re lapa a leji lengwe. Ka baka le we ke nyaka dikhomo tša ka. Bjale ka ge go thwe boya khomo ke bo boya khomo. Ba re o ka the ke wa khōna thelo. Bahu ba agilē moṭe. Wena o nyaka go ruta moṭe. A ke ruti ke nyaka tša ka fēla. Ka go gapa dikhomo tša go o tebe gore ke moka le tšwane. Taba e a e fēlē ka mōkhwa o we bahu ba dirilego ka gōna. Boya khomo le bo boya khomo a ba re lena. Kena le teng e thii. Ka morwana le ta tšenela ke diji. Ka tšeya baloi la beya.

6091 Taba ya bona e ilē ya fēla e ta mowe. Thekaloko o ilē a gudiša leina la ramogolo wa gwe ka go rēla ngwana wa pele leina la ramogolo wa gwe. Leina la papago Thebeu e be e le Mathefane. Bjale ngwana o ilē a rediwa lona leina le we. O ilē a khōna go laola manyalo a bona ba gwe. Fēla taba e ngwe le e ngwe o bega Thebeu. ke yēna mo a na le taba o wa mme-ga. Ke moka taba ya bona ya fēla ka kagišano. Ke mo we molaō wa bakhale o gatago gōna. Ke yēna Thebeu a ka ba^{le} ngwana, a thoka

dikhomo, o a ya ba mo fa dikhomo a tšeya mosadi.

6092 Thepalo o ilé a hwa a šiya Madiré. Madiré e be e le moopa. Monna wa gwe o ilé a šiya dikhomo tše ntabe le dipudi tše nné. Bagolo ba mohu e be ba ena le barwa ba bona, le baratho ba gwe ba e na le ba bona. Dikhomo tša go tšeya madiré di ilé ka leweng. Ka moragô ga mo mohu a hwilé, ba mmotšā gore adimé ngwana yo mongwe a tšee mosadi ka tšona. O ilé a gana natšo, a re ke thoto ya go šiya ke monna waha. Nna ka noši ke tša bona ngwana wa motho ka tšeya. O tša tša a ba a nkhélé meetš; le go gudišā mo gongwe a ka godišā leina la monna waha. Ba ilé ba mo hwéla mabapi le go tšeya mosadi.

6093 Madiré a ya a dula le thoto ya mohu ga gabō. Ga go tšibi ga boše gore o ilé a tšhabang bogadi. Go kwagula fela gore o ilé a fo dira ditopo tša gore ba re yēna ke moloi. Ga go motho yo we a ilego a hwélwa ba tšwa ba ya ngakeng. Ngaha ya ya ya motiya. Ke mokhwa o we ba tša tšebego ga boše gore o ilé a tšoga bjang bogadi. Mothologadi a thibelwe tšefate. Ba ilé ba ntšha mathō ba mo lebella. O be a dira khakantšhane. Ka gobane lefa la mohu o ilé a le ja le khaitšedi ya gwe. Ba no fana ba le ba be bedi. Ka moragonyana

a hwa a latêla monna. Ka moragô ga lehu le we la gwe, a gwa ka gwa ba le motho yo we a šalagô lefa la mohu moragô. Lefa la Thepalo la ya ka lewa bjale ka dikhomô tša go nyala Madirê. Ke moka leina la mohu la the ke la godišwa. Mafelô a ditaba tša bona.

6094 Mabjale o ilê a hwa a šiya lefa le lentšhi la dikhomô tša matšo a baredi ba gwe. Mohu yowe o be a na le mosadi ka othii. Bjale mosadi yo we wa gwe o ilê a têla ke thari ya banenyana. Ngwana wa mothunkana e be e le ka othii. Leina la gwe é be ba re ke Mmaeng. Lefa le we la mohu ka moka ga lona e ilê ya ba la gwe. Mmagwe Mmaeng o ilê a le laola ge morwa wa gwe e thale yo monyana. O ilê a le twara ga boše go fithêla morwa wa gwe a gola.

6095 Mmaeng o ilê aga motše o mogolo ka baka la lefa la go šiya ke papagwe. Mosadi wa pele o ilê a tšeya ga malome wa gwe. O ilê go bêtêga ngwana wa mathômô wa mothunkana leina ba ~~m~~ela la mabjale. Ngwana yo we ke papago Mmaeng. Ke yêna moja lefa ka morago ga mo papagwe Mmaeng a hwile. Go ilê gwa ba bjale ka moragô ga lehu la Mmaeng.

908

(a)

K34/82

2920

6096 Meekwa o ilé a hwa a šiya
madigale. Madigale o be a na le ngwa-
na wa ngwanenyana. Morwa rragwe Mo-
gale gobu Tšhwene-di-a-beela, a bōna
gore thoto ya mogolo wa gwe e taya le
naga. Ke moka a dula le mosadi. Ke
gore o ilé a mo šegéla. O be a bōna
gore monna o šilé lefa la dikhomo.
A diréla gore o ta foraforantšhetša mosadi
gore a tšee mosadi ka tšona. Goriale mo
we ke gore leina la mohu le ta gola. Ka
gobane monna o ilé mo a e hwa a šiya
ngwana wa ngwanenyana. Bjale ngwana
wa ngwanenyana a na gae. Ka gobane
mo ~~eg~~ a gola, o wa tšwa o dula dikhoro-
ng tše dingwé. Le yéna ka noši e tša
-le lona lefa.

6097 Madigale o ilé a tšeya Matebêlê.
Mmōna tšeswa tša magala, a tšanogéla
khologolo. Legala le a ngedima ge le tše-
šula khupetša ke molora. Molora wa le
khupetša a le bōnale go bōnala molora
féla. Ka moragô ke moka o hwetsšana
e le lesa. Khologolo ke gore mosadi yo
mogolo. Bogolo bja gwe ke baka la lefa.
O ilé go beka matebêlê, ke moka mo-
gale a dula naé. Bjale madigale o

908

K34/82 2921

ilé a mo thabêla nyepô e we ya mmô-
na tšeswa tha magala a thanogêla kho-
logolo. Ka goriale mo we o ilé a gana gore
a dulé le yo we ngwetš'i wa gwe.

6098 Monna o be a nyaka go ba phataga-
nya. Bjale madigale a gana go gobana
monna le ngwetš'i wa gwe. Ba ilé ba
lwa ntwa e kholo, e we e ba go ya
khobakanêla ke banna. Banna ba ilé
~~ba~~ ba sola monna. Ba re go yêna mo o
nyaka go dula le yo ngwetš'i wa gwe, du-
la naé, o tšogêlê ~~mo~~ mokhekolo. A re go
bona, mo le riale dikhomo di tšo thoba.
Ba re mo o nyaka dikhomo di tha thobe
gôna le tšetš'a yo monyana, o dulé le yê-
na madigale. A bôna le gala le nge-
dima, a dula le legala. O ilé a tšo-
gêla khologolo.

6099 Madigale o be a nyaka go godiša
leina la monna wa gwe. Wa ba wa tša-
la, o wa tšala, wa ba wa tšhego o hwa nayô.
Khodišo ya leina e ilé ya tšokagala. Mo
we khwata ya trogo e gatilego le ya ko-
to e tša gata gôna. Matebêlê o ilé a
no bêlêga bana ba banenyana fêla.
Ba be ba gopotš'e gore o tša bêlêga mo-

908

K34/82

2922

thankana ba mo rêlê leina la mēekwa.
Madigale, a gopola gore go swanetswe go
tšeiwa yo mongwê mosadi.

6100 Lehu la Madigale. Pele ga gore kho-
pola e we ya gwe e phêthêgê ke moka
a hwa. Zêla bolwetsing bja gwe, o ilê a
bolabola gore go be go swanetsê go tšei-
wa mosadi. Mateng ga malokwa a go
swane, mothomong yo we a ka ta a bēlēga
ngwana wa mothankana. Mothankana yo we
ke yēna yo we e tšaba go mong wa mošata
o. Leina la gwe ge go ka dirêga ke me-
ekwa. Ke gore e ta ba monna waka. O
bolabola mantšu a we a tšha gopola gore
o fo hwa. Ka moragô ga mutšatši a tšhe-
makue a hwa.

(b) 6101 Matebêlê a ba moja-lefa. Ka mo-
rago ga lehu la madigale, ba ilê ba kho-
bakana. Bjale lefa le twanetsê go dirwa
bjang, ka gobane mosadi yola tšhe ka monna
o hwilê. A gona polabolo bakeng tšha
lefa. Mong ~~wa~~ wa lona o gōna Matebêlê
Taba kholo o swanetswe go butšwa go-
re a tšhe ke a leja ka moloma. O swane-
tšê go tšeya mosadi ka lona. Ba ilê ba

908

K34/82 2923

mmotša ka mokhwa o we wa gore a tšee mosadi. A ka a ba ganêla, o ilê a ba dumêla.

6102 Mogale a thwa a e lwa le matebê-
lê. O mmotša gore a ntšhe dikhomo a yo tšeya yo mongwe mosadi. Bjale o wa gana. Monna o kwa maepana a batho, ba re o bolailê ngwanabo, a nyaka go šala a ija lefa. Ke baka le we e lwago naê. Mosadi o gana go tšeya mosadi ka go tšhaba gore monna a ka mo thanoğêla, a nyaka yo la wa bwêlê la go êma. A bôna gore o mo tšatša dinyalo, ke moka a raka mogale ka ngwakhong wa gwe. O ilê a mo tiya kudu ka ngwakhong ga a bôna a rakiwa.

6103 Banna ba ilê ba e khobakanêla. Ka morwana mosadi a tšoga a botša banna. Ke moka ba ya ba khobakanêla taba. Mosadi a thaloša ka mokhwa o we a fapanago le monna. A re ke botša monna gore a dulê ka lapeng la gwe, a nkwe. Ke mo raka ka baka la go no thwa ke teiwa. Ke nnete lehono a tšee ma thepanyana a gwe a togê. O wa di kwa monna. O ka bolabola a go

mantšū.

6104 Mogale a thagisa a gwe mantšū. Ke nnete ke fapana le mosadi. Ke fapana naê fêla ka go gana go tšeya mosadi yo mongwe. O gana go tšeya mosadi ka baka la gore o re nka mo thanogetla. Bjale ke mmotša gore lefa le oša dirang ka lona. O re yêna o wa tšeba. Bjale mo ke nyaka go tšeba mo we yêna a tšebago, o mpošša gore ke mo togêlé. Ke mohlwa o we ke ilego ka lava naê. Ke moka ke feditšê.

6105 Go bopa ba bopa letšopa. Ka moragô ga dipolabolo tša bona, banna ba leha go bopa. Fêla ba ilê ba kwa taba ya bona e tša kwale. Bjale ba re, taba e le fapanago ka yôna a le nyake go re botša. Fêla le ga go le bjale, wena monna o swanetše go e pona phošô bakeng tša go mo tiya. Ka baka le we o swanetše go rapêla mosadi. Monna a ka a gana mo we banna ba bolabotšego. O ilê a ya bongela mpja. Ke moka a roma motho wa go mo rapella. O ilê a fetola ka pore bakeng tša go teiwa gaka a gona molato. Taba kholo monna o swanetše go ntogê-

la. Ba ilé ba leka ka maata go rapêla mosadi. Ke ga go le bjale a ka a ba kwêla. Ba ilé ba palakana ba t̄ha kwananāe.

6106 Matebêlé a dula le monna wa ga Masete. Ka morago ga mo mosadi a ganne go dula le mogale, ke moka ba bona monna wa ga masete a tsoa ka ngwakong wa mosadi. Mmago mogale ke mororoti. O ilé a khalema morwa wa gwe. Gore ge motho a go vaka mo togêlé. O ilé a o kwa mma gwe a mo togêla. Ke moka lefa le t̄swilê ka ganong ga ba ga Raganya.

6107 Matebêlé a tiya ngwako wa gwe, a ya a dula mathomelong. Ka morago a bona mogale a t̄ha lebele monna yo we a dulago naē ga bofe. Ke moka a tiya ngwako wa gwe. Monna o ilé a leka go gana. Ba mmotša gore ke motholo a thibelwe t̄hefate. Ke moka a ntšha mathō a mo lebeli. Dikhomo di ilé t̄ša lewa ka le gano le monna yo we wa ga masete. Ke moka leina la meekwa la napa la hwella. Ke mafello a ditaba.

Temana ya 2: Boja-lefa bo thepela ka maitšibulo

6108 Ngwana wa maitšibulo ke yēna yo we e le go moja-lefa. Bjale go bēlēga ga go laolelwe, gore mosadi wa thetina mollō a bēlēgē ngwana wa mothankana pele. He wa ngwanenyana a ka no e tšibula ka yēna. Ngwana wa mosetsana le ge e le wa maitšibulo, a ka the ke a ba moja-lefa. O thibēlwa ke gore o tša bikiwa a ya bogadi bja gwe. Banenyana ba bitšywa ka gore ke bo mothiba difate. Mothiba difate ke mothare, ka ōna ba thiba difate, gore malwetši a go tšwa khole a the ke a tšena ka mono nageng ya gešu. Bjale basetsana ba bjale ka ōna mothare o we. Bana ba bathankana ba bitšywa gore ke maforo. He ge ngwana wa mothankana a ka no ba lekhōthwane, o swanetše go fo ba moja-lefa. Maitšibulo a bana ba banenyana ba no ba dikhadi tše dikholo.

6109 Medirō ya go phasa le go loma goba le go tšwa ga dira. Medirō e we ka moka ga yōna ke ya ngwana yo la wa mosetsana wa maitšibulo. Ga go motho yo mongwe yo we a ka e šomago kante le yēna. Moja-lefa o swanetše go mo thompha kudu, ka gobane ke mogolo wa gwe. O diyo dira ke go tšwara go bedi, e be e le yēna moja-lefa. Ge a ka belaēla badimu ba troga. Mophasi wa badimu ke yēna. Go bega

badimu ge bana ba lona ngwaga a morwa ke yēna.
 Theša tša go tšhubēla kōma mollō ka mphathong
 ba fa ke yēna. Mofuki wa dira mo di e-tšwa ke yēna.
 Ke mōka a di ntšha, a letša mphulukwane mo di tšwa
 ka muforo. Modirō o mongwe le o mongwe wa mabapi
 le badimu o dira ke yēna. Ke morwa o kwago bare,
 mphini wa khadi go betšwa o mo-letšē, ka gobane
 khadi e na le malala-mabe le ka motšwa wa nōka o
 wa lona.

6110 Bjale ka Ntabanyane le mokhadi. Monna yowe
 o be a tše na le moradi ka o thii. O be a na le
 basadi ba batšhaano. Bjale mo go ngodiwa fēla
 mokhadi ka baka la gore ke yēna tše-tima mollō.
 O ilē a e-tšibula ka ngwana wa moetsana. Keina
 la gwe ba re ke Madisane. Ka morago a bēlēga wa
 wa mothankana. Keina la gwe e be ba re ke Ma-
phuphe.

6111 Molaō o re, moratho a lomele mogolo lerotse pe-
 le. Ke nnete go bjale. Bjale mabapi le mogolowa
 moetsana ga gona molaō. Ka gobane o ba a di-
 bōna bogadi bja gwe. Bogolo bja gwe a bja
 mo tšua tšelo. Bjale Ntabanyane o be a rata
 madisane kudu ka gobane o be a swana naē.
 O ilē a ba a bolabola gore ngwana yo waka a swa-
 nēlwa go tšwa. O be a swanetšē go ba yēna yo
 we a ka jang lefa laka. Motho nkabe ba fetola e

ka be ke fetola. Dipolabolo tša gwe a tša ka
tša mo thusā thelo ka gobane o pharugile a kathe
di khōnē.

b112 Ntabanyane a hwa. Bolwetšing bja gwe, o ilē
a tšeya lebaka. O be a babja ke bolwetš: bja
ntšerē. E be e le monna wa go khōna go neša
hula. Bjale a fa moredi wa gwe naka la pula.
O ilē a mo fa ka thephiring. A mmotšā gore
ge o bōna moratho wa go a go tswara ga
boje, o ta mo fa loua. Ke šitwee gore
nka dira bjang ka gobane ke wena moradi.
O ilē a laela gore ba mo fē dikhomo tše pe-
di. Ke eyēna o ta šala a llēla go tšōna. Ka
moragō ga matsiši, a the makae ke moha
a hwa.

b113 ~~Ntabanyane~~ ^{Manhohhe} a ba moja-lefa. Madisane
o ilē a bikiwa magakala. O ilē a bikiwa na-
pagawe a tša phela. Mo a mmotšā le go fiwa
le naka la pula, o ilē a mmelaēla. Ba ya
ba diyo mmotšā. Ka moragō ga thello batho
ba ilē ba khobakana mabapi le go supa moja-
lefa. A ba ka ba tšwa ba gopola ka Ma-
disane. Ba ilē ba šupa moratho wa gwe
go ba moja-lefa. Ke moka tšhupō ya mo-
ja-lefa ya fēla e ta mo we.

6114 Madisane o be a twariwa ga boṭe ke moratho. Ka tšutši la mo a e tetše ka mono boroka go ṭilo ba bōna, o be a ṭha rothe. Go rotha ke gore e be ba mo twara ka diatā tše pedi. Ba mo ekatetsā bjale ka ngwana. O be a seba ka nama go fithēla a boēla bogadi bja gwe. Go dira ka mokhwa o we e be ba dirēla gore mōya wa gwe wa ṭhe ke wa belaēla. Ka gobane mo o ka belaēla o ka ba tsoetsā badimu. Ke moka khaitšedi ya gwe ke a bōna gore moratho wa gwe o mo twara ga boṭe. Ke moka a buiša le naka la pula a e ṭa a e fa moratho wa gwe. O be a gopotše gore a baka boja-lefa le moratho wa gwe ka naka lela la pula. Taba a ya ka ya ba bjale ka mokhwa o we mohu a go ba a gopotše ka ōna. Ke mafellō a taba ya bona. Dikhomo tše la pedi mohu a go šiya a di bolabotše ba ilē ba mofa.

Temana ya 3: Ngwana wa dikhomo, o ba moja lefa go ba a the bē yēna.

6115 Taba kholo gōdimu ga bana ke dikhomo. Monna eka tšeya basadi, basadi ka we a ba ilē go ṭala, mong mosadi wa gwe o gōna. Buntši bja basadi ke basadi ba gwe bjale ka ge

908

K34/82

2930

a ba nyetše. Mothang a hwaga, o swanetše go be-
wa ka ngwahong wa mosadi yo mogolo. Le thello tša
gwe ba lla ba le ga na ka mo we ngwahong o we.
medirō ka moka ya lehu ba e dirēla ga na ka kowa
lapeng la mong mosadi wa gwe. Le yōna ngaka ya
go alafa lehu e tš'ita gōga bathologadi ba leka
ngwahong wa mong mosadi wa gwe.

6116 Thinyo ya mosadi wa monna, goba ya mosadi wa mo-
nna wa basadi. Mong monna o thabisa ke mosadi
wa go bikiwa a tš'etu a tšinyana. Le gōna mōya
wa gwe o nyaka kudu madi a gwe. Madi a go fo a-
ana ka baka la dikhomo, a thabisa fēla a wiši pe-
elo. Ngwana a ba belegele. Ka gobane peu e we
e tswetšego ngwana a e tšibiwi gore ke peu ya
mohuta mang. Le ga go le bjale ke ngwana wa
go bjale ka ge o nyetše mmagwe. Ge e le yēna
mong ngwana wa tšitima-mollō, go boima kudu.
Ge o ilē wa beka mmagwe, a go ka mokhwa o
we o ka dirago ka ōna, ngwana yo we o swane-
tše go no ba moja-lefa.

6117 Ke n̄to khole ya mōata, e re tšhikhidi ya re ma-
fene. Tšhikhidi ke tšelo tše tše phelago ka madi
a batho. Mafene a loma batho kudu a ja tš'ea goja.
Bjale polabolo e we e tima dipelaēlo ka moka
tš'ea bana ba mosadi yo mogolo. Bana ba we a
ba swaner ka baka la tšinyo ya mosadi. Ba

bolabola ka gore ke nto kholo ya morata e gubile dilo ka moka. Gedimu ga ditšhikhidi le mafene phuthô ya tšona ke dikhomo. Ngwana o wa'ana dikhomo, a aane madi. Re ka bolabola ka ditšhophatše: Thētē, ditšhikhidi le mafene.

S. 1: Thētē ke madi a mong mogatša moradi.

6118 Thētē ke the boko the go dula ka šakeng la dikhomo. The boko the we a the tšwe ka mo we šakeng. Dikhomo di a tšwa tša ya go nyala mosadi thona the šala the leka šakeng. Moradi o wa bikiwa a ta a e hwetša e le gona ka šakeng la dikhomo. Dikhomo di tšwilé ka šakeng di ilé go nyala moradi. Bjale lešaka go tšena moradi ka ga lona. Thete ke yēna mong wa motē, mong wa motē ke monna. Ke moka a robala le moradi, moradi a bēlē-ga thete-nyana. Monna o ta thaba kudu.

6119 Ke khobōtano ke ya motē lefate le šimula ke yēna mong mo-epedi. Moepedi wa lefate ke yēna mong wa motē. Bjale ka ge go bolwabotšwe gore manna o thabiša ke mong madi a gwe. Bjale lephoko la re ngwana o wa aana dikhomo. Pa-pago ngwana ge a bōna gore madi a še a gwe, a ka the ke a šupa ngwana yo la wa the thōtolo gore lefate la motē le šimulwa ka mokhwa mang. Mošimulélé ya lefate o ta šupa mong

madi a gwe. Ge monna a ile a tswala mang madi a gwe, ba ngwana wa maiti'abulô, khôbôtano a e ke e ba gona ka gare ga moje. Khôbôtano ke gore mpherefere. Le bona bana ba kwana. Bjale ka ge hophago bona môya wa gwe o kwana ka mohlwa o we moxadi a ilego a mothabiša.

6120 Ramogale o be a na le mosadi leina la gwe ba re ke mokhadi. O be a na le mosadi ka o thii. Mosadi yo we wa gwe ba ilê ba mmeka monna a ilê bogwaragwara. Ba ilê ba lwa le monna wa gwego mmitša gore a boê gae. O ilê a boya ka mragô ga ngwaga. A hwetsana mosadi a mo letetše. A fitša a dula le mosadi wa gwe. Bana o ilê a no bêtêga ba go swana le yêna. Ba we baya go ba dira khakantšhane e be ba swana le mma-go bona.

6121 Marêta a monna ge a rêta mosadi wa gwe mo a e tšwa mašemong. E ya katankana naswana ya mošate, the boba tša re the dula ka mrago, o tše raga ka marepu a khomo. Wa e bôna e katankana wa e etetša o molato, wa e feta le gona o molato. Wa e bôna o tama naswana ya mošate e fete. Ke mokhadi mokhufi mokhokhoxogi, mokhufi mmôna tša kholê tša khaufi a ukamêla. A ka beka mosadi ke bikilê thêtê madula gae. meetwa ya lešoka o gana ge e mo tšaba mokolo. le yêna

o fêla a e pella koša, a re a ka pepula madi a motabo ke peputše madi a mo-gatšaka. Monna o be a mo rêtekanya tšatši le lengwe le le lengwe ge a e tšwa mašemong.

6122 Mokhad o ilê a e-tšibula ka Kobeng ke ngwana wa mothankana. O ilê ~~ba~~ a bêlêga bana ba banê ba bathankana. Ba basetsana ya bā ba bathacano. Ke yēna papago bona o be a na le dikhomo tša gwe tša le bēréko. Dikhomo tša moredi wa mafello, di ilê tša dula ka šakeng. Tšela tša dikhaitšedi tše dingwe di ilê tša fiwa barwa ba tšeya basadi ka tšona. Ka moragō ke moka Ramogale a hwa. O hwilê barwa ba gwe ka moka ba na le basadi.

6123 Tšhupō ya moja lefa a yaka ya tšwenya. Ba ilê ba šupa Kobeng go ba yēna moja-lefa. Ka moragō ga lehu le we la gwe, ba ilê ba lla tšhello tša fêla. Ka moragō ga mo tšhello tše fedilê ke moka ba khobakana. (Ge ba khobakane, ke moka ba thōma go šupa baratho mogolo wa bona. Ba re go bona, papago lena o hwilê. Kehono re le šupa mogolo wa lena, gore ke yēna moji wa lefa la go šiya ke papago lena. Ke yēna papago lena. Ka moka ga bona ba ilê ba re morena. Ke bana ba tšhingwene ba ngathagana thōgō ya tšie. Ke moka tšhu-

pô ya bona ya fêla e t̄a mo we. Ke moka
ke mafello a taba.

6124 Mogalé o be a na le basadi ba ba bedi.
Maina a basadi ba gwe ke bo: Makeswele le
Ntabanyane. O be a no t̄eya basadi fêla.
Bjale mosadi wa go mo nt̄sha thakeng ke make-
swele. Ka moragô ga yo we ke mo a yo beka
Ntabanyane. Ka molaô mosadi wa bo bedi ke
wa mokokot̄elô. O ilé a ba beka ba t̄he na
le badi. Ke gore o ilé a ba beka ba t̄ha
t̄hinyana. Go t̄hinyana ga basadi ke go ba
le mpa, ke moka a gakant̄sha batswadi go
phôphêla. Mosadi we go t̄hinya o bikišwa ke
ba-khekolo.

6125 Makeswele o ilé a nyat̄siwa ke monna ka
baka la bana ba mebalabala. Ngwana wa mai-
mait̄sibulo, e ilé ya ba wa mosetsana. Ngwa-
na yo we o ilé a swana le papagwe. Ka mo-
ragô o ilé a t̄halefets̄a monna wa gwe, a
ima mpa le monna wa ga Mongale. Monna
o be a t̄haya makhaweng, o be a no бага
na mo gae. Banna ba khale e be ba l̄êla
bana ba bona. Ka moragô ga mo ba bôna
gore o wa khôna go kitima, e be gôna ba
ba gat̄elago. Ke baka le we a ilego a bu-

tšiša mosadi lerumu le we le mo tšhabilego.
 Ke ge a šupa gore ke imišitšie ke monna
 wa ga mongale. Ba ilé ba mo lifiša ka khomo
 le pudi ke moka molato wa mpa wa fêla o
 ũa mo we.

b126 Makeswele o ilé a béléga ngwana wa
 mothankana. Leina la gwe, a rediwa ke papa-
 gwê a re Ramolapô. Ga go leina la mohu-
 ta o we ga na mo we khorong ya gabô. Ngwa-
 na yo we ke wa pele bjale ka ge e le motha-
 nkana. Ka baka la gore o ũa ũa a goléla yo
 la wa mosetsana. Bjale peelo ya papagwe a
 ya ka ya thaba, ka baka la gore madi a še
 a gwe. O bé a mo lebeléla ka le tšhahoring.
 Ke moka a thôma go tše lebellé mmagwe ga
 bo tšegammôgô le ngwana wa gwe.

b127 Atabanyane a e tšibula ka ngwana wa
 mothankana. Leina la ngwana a mo rêla
 la Mampenyane. Ke leina la papagô Moguilé.
 Leina le we la mampenyane o be a swane-
 tšie mo a rêla Ramolapô, ka gobane ke ngwa-
 na wa mosadi wa pele. A mo rêla ka goba-
 ne madi a še a gwe. Ke madi a di tšwa
 di bina. Di tšwa di bina a di tšelwe moropa.
 Ngwana wa mosadi wa bo bedi, o mo retšie
 leina le we, ka baka la gore ngwana o

be a e pelege. Monna yo mongwe le yo mongwe
o thabisa ke madi a gwe.

b128 Ke Mampenyane ke tšhozi ya go loma,
e we e ilego ya loma ba ga Nkhakailê ba bo-
kone. Ba re ge ba mo fetola ba re o tšeke
wa bōna nahana tša pudi go batagana bolwa-
ne ka gare bo gōna. Papagō ngwana o be a
rētēhanya kanya morwa wa gwe tšati le le-
ngwe le le lengwe. Mōya wa gwe o be o le mo-
we gōdimu ga gwe.

b129 Mogailê a botša ba khoro ya gabōgore
Mampenyane ke yēna moja-lefa ka moragō ga
mo kehwilê. O ilê a ba bitša ba khobaka-
na. A re go bōna, le a mpōna gore e fula
e ukametsē leōpē. Bjale mo wka hwa lathe
ke la šala le twenyega ka baka la moja-
lefa. Moja-lefa ke Mampenyane tšhozi ya go lo-
ma, e we e ilego ya loma ba ga Nkhakailê ba
bokone. O tswela ke Ntabanyane wa tšati la
gofiša. O tswetšē khōzi pudingwa marena. Ke
mōka a re ke yōna polabolo e we ka go-
ba ke le bitšētšā yōna. Ga gona le motho
yo we a nyakago go bolabola, a ka fo bolabola.
Ge a riale a dula fathe.

6130 Banna ba ilé ba re Ramolapô ke yéna moja-lefa. Ka moragô ga mo a feditsé go bolabola le go ba gaféla gore ba bolabolé, ke ge ba re Ramolapô ke yéna moja-lefa. O re ga-kantsitšitšé ka go bolabola o eme ka masto. Taba ya tšhelapa re bolabola re dutšé fathe. Ke a kwale, ke bolabotšé ke eme ka masto, ka baka la go tšeba gore khanetšô e tšaba gôna. Ngwana yo we le mmolabolago, ke madi a tšhe tšwa tšhe bina a tšhe tielwe moropa. Ka baka le we a ke nyake madi a šele a goléla madi a ka. Mo we o bolabotšégo a o kwale, ka gobane ngwana a aane tšhe tšwa tšhe bina, o we aana dikhomo. A re ke moka go fedilé, bolabolo ke yôna e we ke e bolabotšégo. Ke moka ba-palakhana ba tšha kwana naé.

6131 Lehu!a mogailé. Ka moragô ga matsutšé a tšhe mahae, a mo a bolabotšé mantšú a moja-lefa ke moka a hwa. Monna yo we wa mogale a hwa. O be a bitšwa monna wa mogale, ka baka la gore moteng wa gwe mo a kwatilé, motho o be a tšha tšene. Morwa wa gwe Mampenyane o kilé a molumiša ka khomo. O ilé a tšhwa a e lwa le morwa maphikulugé. Go kwagala gore a gwa ka gwa finyiwa motho, ba ilé ba diyo ba ba ba lamolanya. Féla

morwa wa gwe o ilé a gobatsá wa Ma-
 phikulugé. Bakeng tša go rapéla molato,
 a bogéla khorong ya maphikulugé le morwa
 wa gwe. A re re belege ba gale. Ka ba-
 ka le we ko lumisa ngwana waka ka kho-
 mo. Ke moka a ya a bolaeéla morwa wa
 gwe khomo.

b132 Mesebe le marumu a be a khobakana
 khaufri ga mogailé. Ge a ilé a dira mola-
 to, khorong o be a e ya ka go rata. Ge gō-
 na mo a tšoya ba romelé mong mokhomana
 wa ka khorong. Gōna mo we o tšaya. Ba mo
 roméla mo-fokotsana, o boya a ila. Ke moka
 a dira molato gōdimu ga molato. Ge a bōna
 banna ba mo tšela ka buntš; ke moka o tše-
 ya mesebe le marumu o gōgéla ka le ribeng
 la mogailé. Motho a nyaretše nkō mo we. O tš
 tšwa ge ba mo rometsš mokhomana yo mogo-
 lo wa ka mošate, a khōné a yo lefa molato.

b133 Tšhupō ya moja-lefa. Ka moragō ga
 tšhello, ba ilé ba khobakana mabapi le tšhu-
 pō ya moja-lefa. Ba ilé ba thōma ba dula
 thopa, ka baka la gore mohu o ilé a laéla
 pele ga gore a hwé. Moverong wa bona, ba
 ilé ba rera gore go šupiwé morwa Makewe-
 le, ka baka la gore ke yēna ngwana wa

mosadi wa pele. Ba bangwe ba ilé ba gana ka baka la lentšu la moku. Bagani a baka ba o kwiwa. Ka nōnō ya gore buntši bja bona ba ragetšé lentšu la moku moragō, le bona ba goma ba ba šala moragō. Ke moka ba boēla thekhobong tha batho. Ke ge ba šupa Ramolapō go ba moja-lefa. Ke moka tihu-pō ya moja-lefa ya fēla e ta mo we.

b134 Nswana wa nōga a na bo nōgana. Ka moragō ga tšhupō e we, ba ilé ba thaba khomo ya thobošo. Mampenyane o ilé a thōma go ba dirēla mōkhwa. Mōkhwa wa gōna ke go laola khomo ka mōkhwa o a ka khōnago. O šekela yo mongwe gore a bolabolé. Ramolapō o ilé a re morwa rre, togēla modirō o we, ke modirō wa ba bagolo. Ke bona ba we ba tšebago molaō. O ilé a mo fetola ka gore o morwa mang wena o bolabolago.

b135 Ramolapō le yēna a re ^{wena} o morwa mang. Mampenyane a mo fetola ka gore a ke nyake go ba ke fetolana le morwa letšane. Taba e we ya letšane e ilé ya kwiša moja-lefa bathoko. Peelo ya gwe ya fufulega kudu mo we a šitwago le go mo fetola. Banna ba bōna gore go bifilé, ba leka ka

ma~~ata~~ go ba botša gore ba ~~to~~gêlê dipolabolo
tša bona. Lentšu la letšane le ilê la tšena
di~~te~~beng tša Makeswele.

b136 Makeswele o ilê a re nna ke swele ma-
di a mmele monna weka a tša phela. A
ke nyake go ba ke gwaêla ke bana. Ngwana
wa moradi teng, ke a bona ba tšoga ka
wena bošego. Ge o nyaka go roga thōma ka
mmago a kilego a bêlêga khabo. Ntubanyane
le yêna a gana go kwa ditšhila tše we.
A re a se nna yo we ka gore o tšame o kwa-
êla le matšane. Ramolapô o be a tša filo
gakanêga, a šitwa le gore a ka mo fetola
bjang. Bjale taba e tšene ka nakeng le lethata.
A go motho le ka o thii yo we a ka kha-
lago basadi. Ka moragô-nyana mollô wa ru-
maša ka basading. Ke gore ba thōma
go lwa.

b137 Ramolapô a re ke wena o mpelego
mo we letšaneng. Makwabola, a re papago
lena o be a tša kolabole le motho ga bedi.
Lena le lebeletše go ômana bjale ka basadi.
Ke mapjaga baša. Banna ba ilê ba mo-
khale-mêla kudu. Khalemô ya bona a ya
ka ya thuša tšelo. ~~Harwa~~ Harwa ba mohu batswa-
rana ka diata. Dinama tša gakiwa kame-

gopa. Ba ilé ba leka go lamola ntwa ya ba-
 sita. motho a re ba fogeteng, yo mongwe a
 ka ba a bolaya yo mongwe. Ba ta re kowa
 ba lapilé ya ba gōna le ba lamolanyago. Ba
 ilé ba ntšha mathō ba ba lebella. Ka mo-
 ragō ba laya, ba ba bjale ka dikhogo mo
 di lapilé. Ba khōna ba lamola ntwa. Ya
 basadi ba ilé ba phakisā ba e khōna go la-
 molanya.

6138 Motho yo mongwe le yo mongwe ke khoši
 ka lapeng la bō. Ka moragō ga mo ba la-
 molantšhe ntwa, ba ba laya. Monna yo mongwe
 wa ga Thobetsane. A re go bona, le swa-
 bišitšhe kudu bana. Ntwa ya molomo e bofe
 kudu. Bjale ntwa ya dipakélé, a še ntwa
 ya banna. Le a bōna bogosi bja motho ke
 diatā. Ka tšona o ta soma, a hwetsāna dijō.
 Ka baka la dijō tšhe la tša go, o ta bōna
 batho ba re mo rena go wena. Letšhetšang
 dintwa. Le tšhe gore motho yo mongwe le yo mo-
 ngwe ke khoši ka lapeng la gwe ka baka la
 diatā. Ke moka a fetšha ditayō tša gwe.

6139 Letšatši le diketšhe, ke moka batho
 ba palakana ba ya magae a bona. Ba
 ilé ba šielā bana ba mahu mantšū a
 a ka gōdimu. Le gore khoši e ka tšhe ke

ya khurumulla pitsa ya go, mo o wa a peilê
nama. Lentiu la moja-lefa ba le šiya le
le gôdimu ga Ramolapô.

6140 Dikhaha di ilê tša ya ka megwere. Ka
moragô ga mo lešaba le palakane, ba šala
ba palakana. Go agišana ke go tšeelana
mellô. Kwano a ya ka ya ba gôna. Yo ~~u~~
la mo a dutši ka lapeng la gwe ke moha
o dutši. Mo a the na mollô o wa thoba,
o tšeya meteng e mengwe. La ga yo mo-
ngwe ka lapeng la gwe go the na meeti,
o fo robala le le-tora. Makeswele a bôna
ga boṭe gore moté a o gôna, yo mongwe a
ka ba a lopa ka thôgô. Ke moha a tšwa
ka gare ga moté, a ya a dula le morwe
wa gwe mmotong o šele. Ntabanyane le
yêna a šala a toga maruping, a ya
a bôna wa gwe mmoto a dula.

6141 Lefa la dikhomo le ilê la abaganya-
Pele ga gore lefa le a-baganyê, moja-lefa
o ilê mo a khuduga ka moteng, a nyaka
go khuduga na lo. Mampenyane a gane. A
re le nna e be e le papa. Ke gôna wena
a^{wa} swanêla go gupa dikhomo, ka baka la
gore a še wena morwa papa. Papago wa
moté mo tšeba. Thepela khorong ya ga Monga-

908

K34/82 2943

alé, o ja lefa la gōna. O be a nyaka ntwā gapé. Ramolapō a gopola lentšū le la la go bolwabolwa ke Thobetšane. Le la, a gore ntwā ya banna ke ya molomo, ya go kikirišana ke ya bašemanyana.

6142 Banna ba ilé ba khobakana mabapi le lefa. Ba ilé ba bitšā ke Ramolapō. Bjale ge ba khobakane, a thōma go laudiša ka mokhwa o we a fapanago le Mampenyane. Le bitšitšē ke nna, ka baka la phapanō yaka le yo morwa rrē. Ke bone ga boṭe go-re kwano a e gōna magareng a rena. Bjale ke nyaka go tšwa ka moteng ke bōnē mmoto wa ka: ke dulé. Bjale re fapana mabapi le lefa. Mo ke re ~~ke~~^{ke} a le gapa, o mpošā gore ke morwa Mongaale. Le fa ke swanetšē go ja la gōna. Ke moka ke yōna taba e we ke le bitšētšāgo yōna.

6143 Mampenyane tšwa la go lentšū. Ke nnete mo we a bolabolago. Ngwana a ba mmōne ka mmala, ba mmōna ka go tšwana. Ke a gana mo gapa dikhomo. O gapa dikhomo e le morwa mang. Ke gana le dikhomo ka lona bakalewe la go ba ke morwa mang. Ke moka nna ke feditšē.

6144 Ngwana o wana dikhomo go riale ke banna. Ka morago ga dipolabolo tša bona, ke ge ba re ngwana o wa wana dikhomo. A re dikhomo a ka the ke a di bōna. Bjale ba thōma go mmutsiša go mmutsiša di putšišo. Wena o nyaka ge lefa e ba la mang. Lefa ke laka ka gobane ke papa. Bjale wena o tšeba bjang gore yo a še morwa wa gwe. A ke re monna wa go mmelé o bilé a-lefa. O ilé a lēfisa ke mang. Ke papa yo we a go mpošša. A ba a mpošša gore lefa ka moka ke la ka. Nkabe o re ke wena, ka baka la gore e be e le mosadi wa go. A še mosadi waka ke mma. Bjale o tšeba bjang bo kwababa bja mmago. Karabō a yaka ya ba gōna. Ke ge ba re le swanetše go ntšhagana lefa. Mo we ke molaš. O ilé a gana. Ba ya šakeng. Monna a rwala mesebe le marumō. Banna ba tšhaba ka mokhwa wa go tšeba papagwe gore o be a tša go metše. Ya mafsi a e twale, ka le-baka le le ngwe e ya the twala.

6145 Ramolapō e iša molato khorong ya ga mothabé. Ba khoro ba ilé ba amogela molato wa gwe. Ba mmotša gore o tša boya ka tšatši la gore. Ka morago ba šala ba roma pampanyane ya go ma tšibiša gore

o wa nyakêga ka mono khorong. Morumiwa o ilé a ya a mmotša, O ilé a butšišā gore ke nyakega ka baka la mang. A mmotša gore ka phapano ya go le morwa rrago. O ilé a mo dumela gore ke ʒa ba gōna.

b146 Letsatsi la khatlo. Ka lona letsatsi le la ba khoro ba gore ba ʒe ka lona, ba ilé ba gathana. Mmudi wa lekhota a bula lekhota. Thobela lekhota. Ba melato ka madulō a bona, lekhota le lona ka a bona. Bjale ge ba dutši ka madulō a bona, a khopela lekhota melomo le ditšebē. Ka moragō ga mo a khopetše lekhota melomo le ditšebē, a begela ba fapani molato. Ke moka a boela a dula fa-
the.

b147 Dipolabolo tša Ramolapō. Morona lekhota la ba bina ʒou. Ke nna yo we ke ʒilego mo khorong ka baka la phapano yaka le yo mo-rwa rre. Ke ʒupilwē go ba nna moja lefa ka moragō ga lehu la papa. Bjale lehono monna yo morwa rre o gana le lefa. Re kile ralwa ka letsatsi la thobošo, ke lona letsatsi le la ba go ntšhupa ka lona. Ka moragō ga mo banna ba re la-molantše, ba re banna ba lwa ka molomo. Mo la gwa ʒhe be lentšū le we, nkabe re go batsane. Pelae.

lo ke ya go gana le dikhomo. Ke moka ke feditse.

6148 Dipolabolo tša Mampenyane. Morena lekhota la ba bina tšou. Ke nnete mo we a bolabolago. Papa o mpeile go ba moja-lefa a tša phela. A ka a mpeya ka tsufing, o ile a mpeya banna ba khobakane. Le ge banna ba ile ba tše kwanê naê. Yêna o ile a re mo we ke bolabotšego ke bolabotše. Bjale ka moragô ga lehu la papa ke ge ba tšupa yo. Bjale nna ke a gana ke re ke morwa mang. Bjale ka ge le yêna papa a ile a re ngwana wa letšane a ka tše ke a khōna go ja lefa. Leña ke re o ja lefa e le morwa mang. Ke moka ke gana ka mokhwa o we, ke moka a dula fathe.

6149 Mmudi wa lekhota a butšiša ba we, ba go ba ba le gōna mo a beiwa moja-lefa ke papagwe. Banna ba we ba ile ba dumêla, gore papagwe o ile a mmeya. Bjale a raka ra dumelana naê, ka baka la ngwana yo wa mosadi wa pele. O ile a bolabola gore ke ngwana wa tše tšotolo. Ra mmotša gore ngwana o wa^{ae}na dikhomo. Re ile a fapana le mohu ka mokhwa o we. Ka moragô ga mo a hwilê, ke ge ro tšupa Ramolapô go ba moja-lefa

ka baka la gwe ke ngwana wa mosadi wa pe-
le. Ka moragô ga mo we, ke goina ba bakana
lefa. Re ilê ra ba botša gore ba swanetše
go abagana. Mampenyane o wa gana, o nyaka
mo lefa e le la gwe a le mozi. Ke moka ke
mo we re bonego.

b150 lefa le swanetše go abaganya barwa. Ke
lekhota le riale, ka moragô ga dipolabolo tša bo-
na. Mampenyane a o kwale, a se wena yo we
o ka rego, ke ngwana wa letsane, mosadi e re
wago. A ke re mosadi yo we a tswetšego motho
yo ke mmago. O ilê a dumela. Bjale wena o
teba bjang gore ke ngwana wa letsane. Pola-
bola e we e be e swanetše moku papago. Bja-
le wena ke wena ngwana, o roga mmago. O
na le phošô bakeng tša maroga a go. Maba-
pi le lefa, molaô o re le swanetše go abagana.
O ilê a dumela phošô ya gwe le mabapi le
kabagana ya lefa.

b151 Ba ilê ba abaganya ke ba khoro. Ka
moragô ga mo lekhota le mmone phošô, ke
moka ba isa taba thelepeng. Bjale morena
a re a go be bjale ka ge lekhota le bone.
Mabapi le maroga a go roga yo we mma-
gwe, o swanetše go ntšha khomo. Ke moka
ba ya ba mmotša. O ilê a e tumela molato.

Ke moka khozi ya ntšha ba lekhofa ba ya ba abaganya bana ba we ba mahu. O ile a ntšha khomo ya moabê wa gwe a lefa molato wa maroga. Khomo e we e ile ya ana khoro. Ramolapô a ntšha khomo, a fa ba khoro, go leboga ge ba ba lamolantšhitšê. Ke moka taba ya bana ya fêla ka karogano. Ba šala ba lebeletšê ge dikhomo tša Ramolapô mo di ta ba le mokhwa. Mokhwa a wa ka wa ba gôna. Ke moka ke mafello a taba.

S. 2: Go bikiwa ga mosadi monna a the gôna.

6152 Mosadi o wa bikiwa monna a the gôna mo gae. Togo ya monna ke go ya makhweng. Bjale mo a le mo we makhweng, a ba legwaragwara. Ka mola o be a the tswanêla go bikiwa. Ba mmeha ka baka la gore ba ta re ge ba tšibisa monna a phakisa a boya. Mothomongwe batswadi ba mothepa, ba re tšeyang mosadi wa lena. Rena re ilê dikhomo. hena le ta ba le mmôna ka noši. Ke ôna mabaka a we ba ya go ba beka mosadi monna a the gôna.

6153 Thinyo ya mosadi a le bogadi, monna a the gôna. Ge ba ile ba beka mosadi monna a the gôna mo gae, batswadi ba mosadi ba tšiwile 18.

molateng. Molato o tša ba o bōna ke bona ba bogadi bja moradi. Fēla ge a ilē a šitwa go khotella, a thinyana monna a thale malshweng. Batswadi ba monna ba tša eme le moradi, ba tšwe morwa wa bona. Ge ba tšeba mo we morwa wa bona a lego, ba tša leka ka maata go me tšibiša gore moradi wa go re bikile.

b154 Mororobetši: o ilē a bēkiwa monna a the gōna. Monna wa gwe e be e le motšatši, heina le la motšatši ke leina la thetshadi. Bja le baduledi ba ilē ba mo rēla leina le we ka baka la go wa ka le thakori la thetshadi. Batswadi ba motšepa ba ilē ba re, tšang le tšee mosadi wa lena. Aena re ka the kera re dikhamo le motho. Batswadi ba motšatši ba leka ka maata go bitsā morwa wa bona matšhoweng. A ka a boya. Ba ilē ba ba le mase-me a gore, ngwana wa bona a tše be a imilē. Ge ba butšišiša ba hwetsšana gore a ima. Ke moka ba ya ba mmeka.

b155 Thinyo ya moradi. O ilē a letēla monna wa gwe dikhwedi tše ntabe. Ka moragō ga dikhwedi tše we, ke moka a thōma go kwana le mpepi. O be a bōna bagwēra ba gwe gammōgō le ba banyana go yēna. Ke ge a thōma go kwana le morogana yo we mabapi.

le bongu bonkana. Papadi ya ngwana e ta
le go lla. Ke gore bona beng ba ile' ba ba-
pala, khamthe ke moka ke mpa.

b156 Mororobetsi: a re lerumu ke la Malesa. Ba-
sadi ba na le temogō kudu ge mosadi a fetō-
ga. Ba ile' ba mmōna gore a fēla. Bjale
a baka ba khōna go mmutsiša. Ba ile' ba
re ba letēla monna mo a boya. Moleta ngwe-
di o leta letsufi. Mpa ke marumu, ka goba-
ne ka le-baka o hwa nayō. Ke ge ba thō-
ma go butšiša mosadi. Ke moka a re ke ma-
lesa. Malesa ke moratho wa Motšatšī. Ba
goma ba tšibiša monna gore mosadi yo la
o imile'. Fēla ga re mmutsiša o re
o imitšiše ke moratho wa go Malesa. Mo-
nna o ile' a napa a ngala. A dula ma-
khoweng.

b157 O ile' a boya makhoweng ka moragō ga
mengwaga e menē. O ile' a hwetšana ngwa-
na a setšhe a thepela e le yo mogolo. Bja-
le taba ya tšoga. Ngwana e be e le wa
mothankana. O ile' a fo tšwēla pele
le gore ngwana ke mo filē ke male-
sa. Motšatšī a re gōna ga go le bja-
le, o swenetšhe go fetā le moratho
waka. Ba ile' ba butšiša Malesa.

908

K34/82 2851

O ilē a re, o bolabola maaka, nna
a ke mo tēbe. Mosadi ke ngaka. A
re bokaeone ke gore re tšwe goriale ke
moimiši.

6158 A re ke imišitšē ke mpepi. Ka
moragō ga mo monna a gana mpa, a
bilē a bolabola go nyaka go tšwa. Ke
moka ba botšā mosadi gore monna o wa
gana. O bilē o re re swanetšē go tšwa.
A bōna gore ngaka e taya e mo phe-
pedišā. Ke moka a re, ke nnete a
ka imiša ke yēna. Ke be ke re ke di-
ra maano a gore mothomong molato
o ka tše bē gōna. Mpa ke filē ke
Mpepi.

6159 Motšatši a re moradi a ke tša mo
nyaka. Ba ilē ba tswara tshipi ka ga
go fišā. Ba mmotšā gore taba kholo ke
go mo lifišā. Mosadi a dira ka khōlē, ke
khale re go bitšā wa no dula matshwe-
ng. Ke ge a thinyane, a tšwa ka mote-
ng. A re di a kwala, bjale o di etšeng
mo a nyaka go mphapanya le moratho
waka. Gapē mo we a go tša šadiwa
moragō, ka baka la gore o šupile^{le} mong
wa lerumu. O bilē o boletšē le leba-

ka. Taba kholo wēna o swanetše go mo lifiša. Ke a mo tšeba gore a bolla ke lešoboro. Bjale le bōna gore ngwana wa lešoboro, a ka tša a ba moja-lefa. Ba re taba e we ke ya ka moragō, a go fêlê e pele.

6160 O ilê a dumela gore a lifišwê. Ba ilê ba bolabola kharetšano ya go ganetsana le morwa wa bona ba tšhešu ba romêla tšhebaka tšha go o kwa gore ke nnete, o imišitšhe ke yēna. Bjale ka moragō ga mo a dumetšhe gore a lifišwê, ba mo romêla tšhebaka. Monna o ilê a dumêla gore mosadi o imišitšhe ke yēna. Ke moka ba mo lifiša ka khoma tšhe nnê le pudi. Ke moka molato wa mpa wa fêla o e tša mo we.

6161 Motšatši a dula le mosadi wa gwe. Morwa yo la wa tšhe tšhotolo leina la gwe ba mo rêla la Pokolo. O ilê o tšoa polabolo ya ngwana yo la. Ba mmotšha gore ngwana ke wa dikhomomo. Ke molaō ngwana a aane madi, o wa na dikhomomo. Polabolo e we e thibêla monna gore a tšhe tšha tšhwa a ba tswenya. A e diyō^{ba} polabolo ya go thibêla fêla aowa ke molaō ngwana o wana dikhomomo. Ke moka monna a homola pelaêlō ya gwe. Mosadi a goma a khola mpa le mosadi wa gwe. A belêga ngwana wa mothankana. Ba mo rêla leina la

Therupu. Therupu ke papagwe motsatsi. Mola-
 ô leina e be le swanets'e go rediwa Pokolo.
 Bjale ba ilé ba šitwa go mo rēla ka baka la gore
 o ilé a re o imišits'e ke moratho wa monna wa
 gwe. Ba bōna gore mo a ka řa a gafēla moratho
 moradi go ka řhe ke gwa khōnēga.

b162 Pokolo o ilé a ba moja - lefa ka moragō ga le-
 hu la papagwe. Pokolo ke madi a řhe řhotolo, bja-
 le o ilé a go-lēla bana ba bō ka mōka kabaka
 la gore ke yēna ngwana wa pele. Ka moragō ga
 lehu la papagwe ba řupa Pokolo go ba yēna
 moja-lefa. Banna ba bangwe ba ilé ba likiša
 go gana. Khanō ya bona a ya ka ya ba thuša
 řhelo. Ba ilé ba ba fenyā ka gore ngwana o
 wāna dikhomo. Mafellō. Ke ōna madi a ditšikhidi.

b163 O bikiwa ka go řilo go khēla mmatswala mee-
 ři. Makhatako o ilé a khopēla ke ba bogadi go
 khēla le go apee la ditšhuwana řā go ja. Monna
 wa gwe e be e le Mokailé. Mokhadi e be e le
 mmagō Mokailé. Bjale bo mmagwe e be ba řere
 ke moradi. Moradi yo we mmatswala wa gwe a
 hwa. Ka moragō ke ge go e hwa mokhadi. O ilé
 a hwa a řiya barwa ba ba řhaano. Bjale Mokailé
 ke mo a řets'e a lořitš'e moradi. Bjale a ya bo-
 gwaragwara ka Kolwē. Baratho ba řala ba le

gae. Ke mo ba yo khopêla mosadi gore a tšê a
pee le ditšhswana tšê we. Ba ilê ba ba eadima.

6164 Makhatako a ima. O ilê a dula dilemo
tšê pedi. Ka tšhelemô tha boaro gwa bo-
lla kôma. Mosebêthô o ilê wa gola. Ke
moka a dira bonkana le monna yo mongwe
wa ga masete. Ba be ba tšetšê ba tha
gopole gore monna o ta boya. Ba butšiša
mosadi mo we go tšwago lerumu. Ke ge a
ba botšša monna yo we wa ga masete. Ba
ilê ba letêla monna ge a boya, a yo rê-
ra molato. Lentšû le ilê la ya go batswa-
di ba mosadi. Ba ba tšibiša gore re tšhubi-
šitšê ngwana wa lena mollô. Bjale batswadi
ba re, a gona taba bjale ka ge e le mosadi
wa lena. Le ga re tšeba gore le ilê la ta
ka go moadima.

6165 Mokaile a boya gae. Ka tšhelemo tha
bonê ba bôna monna a tšwella. O ilê a hwe-
tšana mosadi wa gwe a na le ngwana wa
mothankana leina ba re ke Pae. O ilê a ro-
bala bošego bjo we ba tha mmotšha tšelo. O ilê
a robala le masogana a ga-bô. Ke yêna a ka
a butšiša gore mosadi yo la la go ba le nyitšê-
tšha yêna o kae. Mma moja tha gwe o wa uta-
ma, mogaba ke le-retšê. Ke gore o ilê a tšêna bo-

šego. Ke molaš wa batho ba khale. Monna moa e tšwa makhoheng, a swanela go tšena mothegare a rwele le pokisi, ka baka la go tšaba bo mmakana.

6166 Ka moswana ba tšoga ba mmotšä ditaba. Bja re go tša ba mmotšä tšopeng. Bjale ba thoma go mmotša. Re ilé raya ga mahholo wa go. Ra ya ra adima mosadi wa go, gore a tšé a peeletšä ditšhuhwana tšé. Lebaka le lengwe le le lengwe re romela batho ba go tša Kolwé gore ba tšé ba go botšé gore o wa nyakéga mono. A re tšebe gore e be ba e tša ba go botšä. A re e be ba mmotšä. Bjale mo ke botšä makhowa, ba gana, Di a kwala. Bjale mosadi wa go re dutšä naé, me-
ngwaga e mmedi, ka ngwaga wa boraro ke ge a ima. Re go botšä fêla gore mosadi wa go o tšhinyane.

6167 Manna o ilé a re a boelé ga gabó goba ga monna yo we wa gwe. O bolabola mantšu a we ka moragó ga mo ba molaudišeditšé ditaba ka moka. Ba ilé ba mo ganetšä. Ba mmotšä mo phošó e le naé. Bjale a ke bone gore madi a šele a ka lomela ngwana wa ka lerotše pele. Bjale mo o bolabola ka makhwa o we, ngwana ke wa mang. Ke waka fêla, madi a še aka. Re be re gopola gore o tša a roga. Go bjale ngwana o wana dikhamo. Ka baka la dikhamo, o tša loma pele. He ga go le bjale monna

908

K34/82 2956

a fetsa polabolo ya gwe ka gore ngwana le
ge aana dikhomo fela ngwana a ba belegele.

6168 Pae o ile a ba moja-lefa ka morago
ga lehu la nahagwe. Ba ile ba khobahana
ka letšatši la thobošo, mabapi le go šupa
moja-lefa. Bona beng ba leloko la bo mohu,
ba ile ba dula thopa. Thopa e we ya bona
e be e le ya go rera ka moja-lefa. Moverong wa
bona ba hwetšana gore moja-lefa ke yena ngwa-
na wa pele. Bangwe ba ile ke gogela kowa
polabolong ya mohu, ba bangwe ba re, aowa go
ka the ke gwa diraga. Ka moka mo le le bjale
le no tšama le gasa madi a lena gothe. Ke mo-
ka ba boela khobong, ke ge ba yo šupa Pae
go ba moja-lefa. Ke moka tšhupo ya bona
ya fela e fa mo we. Mafello.

S. 3: Ngwana wa the roto. mafene.

6169 Mafene mo a tšena moteng o mongwe, mong wa
moše wa mafene, o tšwa a rwele ka the tswana.
Ke gona a yo tšenago ka kowa moteng wa go thoka
mafene. Mafene ke dilo tša go silikisa kudu, ka
gobane di wela ka dijong, kudu mabjaleng. Ke goja
dijo a ja. Ke go loma batho a loma. Bjale a tho-
e-gile kudu. Ga go motho le ka othi yo we
19.

a nyahago. Go bjale ka mosadi mo a ka thinya a thale ga gabō. O thapatsitse batswadi ba gwe gammōgō le monna wa gwe. Batswadi ba gwe ba swanetše go ntšha khomo ya go lola le-gogō, ke ya go ba šupa monna yo we a thintšego moredi wa bona. Le ge e be ba thia fetsa go nyala, ke moka mothekō wa bona a ripegile.

b170 O bikišwa ke bakhekolo. Ka nte le go khopela mosadi, ke gore thegō thia meeti. Ka moragō ga mo mokhonyana a lifisitše the thotolo, o wa goma a ya a dula gae ga gwe. Bjale batswadi ba mosadi ba thia nyakela bakhekolo ke moka ba bikiša mothapatsa o we. Ditaš a di gōna gōdimu ga mosadi yo we. Monna wa gwe o e tuletše gae. O thia no bōna ba e tšwa ba e tetsa, ke mokhanedi wa gore meeti a ka a gōna. Mosadi yo we ke gore o thintše go fitiša go thinya. Thalo e ka no ba gōna ya tswanela. Fela molaš a o dumele gore a thadiwē. Ka gobane motho o wa thinya a tswanelwa.

b171 Go thabélwa nudi goba go the ba thabéle. Mosadi wa go loka ge a bikiša, o beka ke monna wa gwe. Bomakhathe ke dikharebe. Ba thabélwa nudi ~~wa~~ ya go ba palakanya. Wa go bikiša ke ba-khekolo ke yēna mothapatsa. Mokhonyana le ge a ka the ke a ba thabéla nudi a gona taba.

Go thaba pudi ke go khatēga. Yo mongwē makhonyu-
na a ka no dirēla bakhekolo morogō fēla. Le ga
go le bjale thōgō ba ka the ke ba rwala ba yo
bega batswadi ba mosadi. Ba no jēla ganong fēla.
Khanthe mo a bikiitiwe ke dikhare molala letsogō
di ya lethōgō go bega batswadi ba mosadi gore ba
tšo re thabēla pudi.

b172 Ngwana wa go tšwa ba rwele ka the roto
a ke a e ba moja-lefa. Gona le phapano kudu le
mosadi wa go ima monna wa gwe a ile' makhono-
wē^{ng} ka gobane o imile' a le bogadi bja gwe. Ba-
tswadi ba ~~monna~~ monna ba ša beya morwa wa bona
phōšō. Ngwana wa the roto o fo aana dikhomo fēla.
Bakeng the boja-lefa gōna a ka the ke a bo bōna
Mothomong a ka bo hwetsana ge a ile' a thabisā
papagwe. Ke gore ya ba ngwana yo a kwago kudu,
le go romēga a romēga. A khōna go lota papa-
gwe. Le ga go le bjale go lumiweng ga lerotse go
ša no loma yēna pele.

b173 Boloji bo a tēna. Gantši ge ba the nya-
ke peu ya monna yo we wa go imiša mosadi, ba
the loya the wa. Tho emēla barwa mang pele.
Kante le gore the loiwē, the ša no loma pele
lerotse. Gwa bontšhaganā^{la} gore ka moragō ga
lehu la papagō thōna the ka ba the dupella
boja-lefa. Monna o wa tšiša go the loya. O dirē-

gore mong madi a gwe a šala a ija lefa.

b174 Malešaba o ilê a ya a rwele ngwana, ke the roto. Monna wa gwe e be e le Pidima. Mosadi yo we a ka a mo loša. Ba ilê ba iša šôš ka gobane ke ngwana wa malome wa gwe. Monna o ilê a ya makhweng, go mmerekêla dikobô. Ka moragô mosadi wa gwe a šala a kwana le Nto-
pa. Ba ilê ba kwana ka baka la bongakana. O ilê a dumella yo we ^{monkana} ~~mogak~~ wa gwe go tšena ka mošheyo. Ka moragô ga papadi e we ya bona ke moka a ima. Bjale batswadi ba mmutšiša, ke ge a ba botša gore o imišitšê ke Nto-
pa. Mosadi mo ana le monna wa gwe, molato o rêra ke monna wa gwe. Ba ilê ba letêla monna mo a boya makhweng. Ke yêna the tima-mollô ka gobane ke ngwana wa malome wa gwe.

b175 Pidima a boya makhweng. O gopotšê go beka mosadi wa gwe. Mo a fithilê gae, ba mmotšiša gore re kwa ba ga makholo wa go, ba re ngwana wa bona o thinyane. O bilê o na le ngwana wa mothankana. Rena re ilê ra šitwa go rêra molato wena o the gôna. Monna o ilê a swaba le dikobô tša gwe. Bjale a re go bona mosadi yo we a nthata. Ka baka le we monna yo we a mo imišitšêgo a fete naê.

Nna ke nyaka dikhomo tša ka. Kerato a ba mamevets'e. Lepokisi le boje ge le bula ke mongwalona.

b176 Malešaba a re monna ke a mo nyaka, ke diyo thinyana fêla. Ka moragô ga mantšu a monna, ba roma thebaka. Thepela ga bomakholo, o butšiša gore ba kwane go tšeyana. Pidima a re aowa ga go bjale, ke re monna yo we a mphê dikhomo tša ka. He lona ke lentšu. Thepela o ba botša ka makhwa o we. Thebaka tha ya. Tha fithe tha re ke rumilê ke monna, o re monna yo we a fete le mosadi, a mphê tšaka dikhomo a fete le mosadi wa gwe. Ba ilê ba butšiša mosadi. Mosadi a re ke diyo thinya fêla. A ra kwana go tšeyana. Ke moka a boetša mantšu moragô.

b177 A lifiša. Ntopa ka khomo tše nnê le pudiya go phaga ~~mmef~~ ^{mphepana}. Pele ga go lifiša molato o we, ba ilê ba lwa naê, a gana go lifiša. Khano ya gwe e le ya gore a ke tha monyaka. Ka moragô ga mo ba mo fentše, ba ya ba lifiša batwadi ba mosadi. Ba ilê ba ntšha khomo ya go alola le-gogô. Ke khomo ya ~~mo~~ go šupa mikhonyana mothinyi. Ka moragô ga mo ba mo šupilê mothinyi, ke moka a ya a mo lifiša ka dikhomo tše dingodilwego ka mekhaka-

lan. Ke moka molato wa mpa wa fêla o e ta
mo we.

b178 Bahhekolo ba bikiša Malešaba. Ba ilê ba mmikiša ka moragô ga mo ba lifišitšê the thōtolo ga mmogô le batswadi ba mosadi. Ke batswadi ba mosadi ba we ba ilego ba rapa ba-khekolo ba go mmikiša. Ke ge bahhekolo ba felegetša ngwetši yo we wa mothapatša bogadi bja gwe. Ba ilê ba fitša ba mo sesebetša. Ke gore go mmeya bogadi, bona ba goma. Mokhonyana gore o kwatilê, a ka a ba thabêla judi. Ba ilê ba goma ba seba ka morogô fêla. Lentšu lona ba ilê ba bola gore re tšitšê mosadi wa lena. Ba ilê ba amogêla mosadi ka lentšu le we.

b179 Pidima a nanganêla bogwaragwara. Ka moragô ga mo bahhekolo ba gumilê, ba šala ba gobaganya monna le mosadi ka dihare. Monna a twala mong madi a gwe, leina ba re ke Thekwale. Ba ilê ba mo aêla leina la pagô Pidima. Leina la ngwana wa the roto ke Thipa. Bjale monna a re go twala madi a gwe, a re bjale peelo yaka e thabilê ka gobane ke twetšê moja-lefa. Ba ilê ba mo ganetsa tšatši la mo ba loma difeka. A re go swanetšê go loma madi a gwe pele. Ba re

go ka the ke gwa dirēga, ka gobane mogolo wa gwe o gōna. Monna a bōna ga bote gore wa the ke ka khōna thelo. Go bōnagala gore le mo ke hwilē ke moka o filo ba moja lefa. Ke mo a šitwa gore a ka mmolaya bjang. Ke moka a ngala a napa a nanganēla bogwaragwara. L

6180 Thipa a šala a ba moja-lefa. Ka moragō ga mo a nanganetšē, ba hwetsana lentšu la gore o hwilē. Ba ilē ka leka go ganetsana kudu mabapi le go šupa ngwana yo we wa the-roto. Bjale banna ba bungwe ba re, nke le re botšeng, gore go šitwa ka mokhwa mang, ka gobane go loma go loma yēna pele. Papagwe ge a ta ba a ya a hwēla mo we a tha tebe go ke motho, ke bakeng la go loma. Ke wa dikhomo. Ke moka ba kwanā ba mo šupa go ba moja-lefa. Ke moka taba ya bona ya fēla e ta mowe.

6181 Mantepana morwa wa gwe o ilē a la-thegēlwa ke boja-lefa ka baka la go tšwa a e tetsa ngwana mo a e ta bogadi. Monna wa gwe o be a e na le basadi. Bjale a dira gore morwa Thegwapa e be moja-lefa. Thegwapa e be e fo ba mosadi fēla. Bjale mantepana e be e le Thetima-mollo ka gobane

e be e le ngwana wa malome wa gwe.

6182 Mosadi yo mongwe a lumisa bana ba gwe. Ba ile ba leka ka maata go khala papagō bona. Ke go mmotsa gore ngwana o wa^ona dikho-
mo. Moketselo a ka a uhwisisa polcebolo e we ya bona. O ile a re keya kaya le ngwana we pokolo ya mathaka. O ile a ngala le godula le go robala ke ngwakhong wa mantepana. Mosadi a dira ka mokhwa o we a ratago. Lefa la gwe ka moka a le gafela mota-le-pula. Ke yēna morwa Thegwapa. Ka moragō ga lehu la papagō bona, ba hwetšana lefa ka moka le le matsogong a morwa Thegwapa.

6183 Ba ile ba dira gore bana ba abaganē. Ka moragō ga thello the mohu, ke moka ba khobakana go tlo thoboša bana ba mohu le tihupō ya moja-lefa. Khomoya thobošo e ile ya bolaiwa. Bjale ge ba tēna mabapi le tihupō ya moja-lefa. Moratho wa mohu a re mohu o šupile^o morwa Thegwapa go ba moja-lefa. Ba ile ba leka go phetaphetega e mpa a ka ka ba khōna thelo. Bjale mabapi le thoto. A re ka moka ga yōna o itse e jē ke yēna moja-lefa. Ba re mo we a go khonege, ba swanetše go ba

abaganya. O ilé a re mo we go teba lena. Ke moka ba ba abaganya. Dikhono tša morwa mantepane ka moka di ilé tša latéla mong wa tšona. Dikhoro go ilé gwa ba tše pedi, bjale ka ge yo mongwe le yo mongwe a lumisa kana ba gwe. mafello.

6184 Buntši bja batho ba loya tša hwa ba dira melemo ka tšona. Ba tše loya ka baka la go tšhaka go ba ba bolabola. Le gore tše ka ba tša lomela mong bana ba mohu, lerotse pele. Ditopo ka moka di a fela. Khoši ya tšoga ngwe e ya šala. Ke moka moratho o šala a dutši tulo ya tšona. Tšona ke lentšula nya-tšo.

Temana ya 4: Ngwana yo^a bitšwago phasela.

6185 Mehuta ya bana ba diphasela. Phasela ke tšelo tša go romelwa. Bjale mo go bolwa-bolwa ka ya go tšwa e rwelwe. Ke bana, ke diphasela ka gobane bo mmagō bona ba tšwa ba diyo ba rwala. Ke mokhwa o we ba bitšwago diphasela di a roba, ke dilo tša bo mmakhukhuna. Bjale mehuta ya bona ba di-rotwana ke e: moradi wa go nyadiwa le wa go tše nyadiwé. Ngwana wa go bitšwa tše rotwana, ke ngwana wa moradi

mosadi wa go nyadiwa.

6186 Mosadi wa go the nyadiwé. Gana mo go hwetšwa gore ke mehuta e mmedi. Masadi wa go beetšwa le wa go the beetšwe. Mosadi yo wa go beetšwa, ke gore o kwane le mosogana, bjale a ima a thešü a mo nyala. Ka moragô ga mo a imilé ya ba kwane ya bona e thale gôna. Ngwana yo we ke the rotwana ka baka la gore, o filo dira e le gore o be a kwane le yo mongwe. Batswadi ba bilé ba a-mogetšé mabotšö. Gantši monia o swanetšé go mo thala, ge a thaka a diyo gapeletsä ke batswadi. Ka gobane mo o setšé o kwane naé, go boima gore batswadi ba go lokollé gore o thale. Ka lentšü le ke madimabe a go, le yo no we o mo lošago o ta fo dira bjale. Ke gore ke moka ke letšogô la go.

6187 Wa gē^e the beetšwa, o bjale ka wa go thadišwa. Bana ba bona a ba bitšwi di-rotwana ka gobane e be ba thešü ba forane le motho. Wa go thadišä gantši ba go amoga bana. Ba re wena o ta ya o bêtéga ba ago. Bjale wa go the nyadiwe, ke gore wa go the beetšé ke motho. O nyala mmagwe, ge o nyaha le ngwana o ntšha khomo wa fa batswadi.

908

K34/82 2966

ba mosadi ke moka wa tšeya le ngwana. Ngwana yo we a bitšwi the rotwana. O swanets'e ga ba moja-lefa.

b188 Bjale ka Malokweng le Malesa. Malokweng o ile a gola a ba a fets'a bokharebe a dutši lapeng la mmagwe. O ile a ba a ba le mpa, a bèle-^{ga} ngwana wa mothankana. O be a gana musogana. Bjale ka moragô ga mo a imilê, batswadi ba mmu-
tšiša gore mpa o tš'e hwets'a kae. O ilê a boka monna wa ga Thobetsane. Bjale monna o filo mo imiša fela a nyake go mo tšeya. Ba ilê ba mo lifiša ka dikhomo tš'e nnê. di nago le pudi ya go phaya mpepana. Ka moragô ga me we ke ge a kwana le Malesa.

b189 Malokweng o ilê a nyadiwe ke Malesa. Papago Malesa o ilê a ganets'a morwa wa gwe, gore a the ke a mo tšeya, ka gobane o dirilê bo febi a thale lapeng la batswadi. Mosogana a re khomo ya go twala le ya go the twale o ka reka e fe. O ilê a feny'a papugwe ka taba e we. Mokhalabje o be a the tiviša a dirêla gore a o kwê morwa wa gwe gore o ta reng. Bjale a hwetsana gore morwa wa gwe a na pelaêlô. Ke ge ba thopha dikhomo ba yo nyala. Ba ilê ba ntsha khomo ba nyala le ngwana. Ke moka ba beka

moradi a tēna ka khorong ya ga Malesa.

6190 Malokweng a thala Malesa. O ilē a dula le moradi dilemo tše ntabe. O be a šetše a belegilē naē ngwana wa mothamkane ya we leina la gwe ba go mo rēla gore ke Ntekwane. Ngwana yo la a go ta naē, mo a e ta bogadi, yēna a mo rēla leina la Matšhatšhane. Mong leina la ngwana ke Mathulē. Matšhatšhane ke gore ngwana wa go kwetswa lefokeng. Ngwana o imišwa ka ngwakong. O ilē a nyaka madi a gwe go fitiša madi a the tšwa the bina. Bjale a re go moradi bokaone ke gore re bjelabjetše heu e. Moradi a ka a nyaka go kwa taba e we. Monna a dula a e pella. Bjale a bōna gore mafello o ta ba a bolaya ngwana. Ke ge a thala monna, a tšhaba le monna wa ga Mohale.

6191 Mohale o ilē a nyala moradi ga mmogō le morwa wa gwe Mathulē. Ka moragō ga mo a tšhabilē le moradi, a tšbiša batswadi ba moradi gore ba khonyana ba lena ba nyakellē ka mono. Ba ilē ba botša thebaka gore tho tšbišwa mothadiwa ka gobane moradi a thale mtsogong ga bona. Go ilē gwa ba bjale. Batswadi ba moradi ba ilē ba mmotša thoto e we ba go eja.

Mokhonyana yo moswa o ilê a ntšha thoto ka moka e we ba ga makholo wa gwe ba go ija. Ke moka ba e fa mothadiwa. Ke moka malato wa thulo wa fêle o e ta mo we. Malokweng a ya le mathulê bogadi bjo boswa. Mtekwane o ilê a šala le papagwe.

b192 Mathulê o ilê a ba moja-lefa khorong ya ya mohale. O ilê a ba le baratho ba bathano ba bathankana. Papago bona a ka a ba le leonye gôdimu ga Mathulê. O ilê a ve ke ngwana wuka wa mathômô, ka gobune mosudi waka o itsibutše ka yêna. Ka moragô ga lehu la papagwe, a šala a ba moja-lefa. Ke moka ke mafello a tuba.

(a) b193 Mafora o ilê a imiša Mothoka. Mothoka o be a lošitšwe ke Raganya. A bilê a mo nyetše. Bjale ka moragô monna a ya bogwaragwara. O ilê a ya bogwaragwara a šiya moradi a theiu a mmeke. Dithaka tsagwe ~~gwe~~ ka moka di ilê tša bikiwa, yêna a šala. O ilê a tenwa ke bogopê, ke mo a dira bonkana le mafora. Ke moka a robala nuê. Ka moragô ga pupadi e we ya bona, ke moka mothepa wa ima.

908

K34/82 2969

lapadi ya ngwana e ta le go lla. Ke gore bona beng e be ba bapala, khanthe ba dira molato.

b194 Tau ya bolaya e bolaela goja. Goriale ke Mafora. Batswadi ba ilê ba thekiša ngwana wa bona. Bjale a ba botša gore lerumu le le tšwa ga Mafora. Go hwetsana nnete gore ngwana wa bona o bolabola nnete, ke go romela thebuka ga bo mosogana. Ba ilê ba dira bjale, ba romela thebaka. Thebaka the we the ilê thaya, the fitšha the tiegetša molato. Mosogana o ilê a e tumela molato. Ke moka a fetola ka gore tau ya bolaya e bolaela goja. Thebaka the boetša mantšu a la. Ba ilê ba gana lentšu la go bolaela goja. Ba dira gore molato o emelê monna mo a boya.

b195 Mafora a tšhabiša mosadi. The beela ba beya ntsweng, wa beya khopa e ya bōla. O be a theiša a loša mosadi. Bjale a bōna gore gontšha dikhomō tše nne tše go lefa molato, ke go fatela moragō. Ke ge a yo kwana le mosadi mabapi le go tšeyana. Mosadi o ilê a dumela. Ke ge a mo tšhabiša. Batswadi ba mosadi ba ilê ba re mo a ka khōna go ntšha thoto ya

908

K34/82

2970

mokhonyana wa pele ba ka fo tšeyana. O ile^a
a mo nyala. Ke moka taba ya fela. Ba le-
tela mokhonyana wa pele mo a boya makho-
weng.

b196 Lentšu la e khopoleleng le ile la ya.
Ke bona batswadi ba mosogana ba go fetola
ka gore mang wa moradi o ta boya, a re-
molato ka noai. Ka moragô ga dikhwedi di
the di-kae a boya gae. Batswadi ba gwe ba
mmegele taba. Mosogana a ba fetola ka gore
le the ke la fela pelo, o ta boya gonne.
A ba ka ba šala moragô ga polabalo ya
gwe. Ba ile ba re re ta re ke dipitai re
ta bona ka mebala.

b197 Raganya a etela ba ga Makhobwa
gwe. Mokhonyana yo mowa o nyetše, le le-
ntšu la gore ba e khopolélé le ile. Bjale ba
ile ba makala mo a e ya bogweng. Bjale
ba gopola, gore mothomong batswadi ba gwe
a ba mmotša. Ka khopole e we ya bona,
ba mo alla legogô ka ngwakong. O ile a tšua
mo we. A ba a ba butšiša gore moradi wa
ka o kae. Ba mmotša gore o etile. Ge le-
tšatši le ya madikelo, a ba laela, ke moka
a goma a boela gae. Ba ile ba šala ba
maketše. Ke yena bona ka matho a gwe.

908

2771

K34/82

gore bogwe bo hwilê, ka baka la gore nka-
be ba ilê ba mmotša gore robala ke bošego.

b198 Raganya o ilê a šiya a dirilê thengwe.
Ka moragô ga mo a tšugilê, dipêlo tša batswa-
di ba mosadi tša šala tša fetologa. Ba
nyaka makhonyana wa pele. Ka moragô ga
matsatsi a the makae, mosadi yo la wa a
go mo thala a robala le noga ka ngwa-
kong. O ilê mo are o wa troga a hwetsana
noga e robetše gôdimu ga legogô. Mo are
joo noga, ke moka ya bjela bjela, monna a
thešu a e bôna. Monna are go mosadi, o bo-
la maaka. A ka a mo fetola. Ke moka ba
napa ba homola.

b199 Noga e be e bitša mosadi. Peelo ya
gwe ya gopola monna wa gwe wa pele. Ka
tsatsi le we le tša goja a ka a faga. Bja-
le monna are go yêna, go kaone gore re
ê mašemong. A ka a mo fetola. Monna
a kwa gore tula e mo oteletše, a tšeya
ngwana gore a ê naê mašemong. O ilê a
mo a moga ngwana. Ba thôma go nganga-
na rar yêna. Mmago monna are le ta
bolaya ngwana yo we makhowa ba ta ba
le tēma. Monna o ilê a lethetša, ke mo-
ka a ya mašemong go apeya marot marotê.

mosadi a šala a loka a ya ga gabô; monna mo a boya mašemong a hwetsana e le maru-
ping.

b) 6200 Mothoka a toga le monna wa gwe wa pele. Nôga e la a go e bôna, e be e le monna a mmitšua. O ile mo a fithe ka gae ga gabô, a hwetsana monna yo la wa pele a le gôna. A kwa peelo ya gwe e thabile kudu. Batswadi ba gwe le bona ba thabile. Mosadi a fagêla monna buušwa. Ka morago ga mo ba ile buušwa ke moka ba etetsana ba ya ga gabô monna. Batswadi ba morogana ba ile ba tha dutši ba bôna meeti a tēna. Mokhani o ile a khana. Mmago monna a ka a thabiša ke modirô o we morwa wa gwe a o dirileng. O be a thabetše mo go gapiwa dikhomo. Thu godiye a tha ka tha ba gôna.

6201 Go tšhekha go aje, go ja mong motšhe-
khi. Monna o ile a dula le mosadi, a twala naê ngwana wa mothankuna. O ile a iiri-
miša ke ngwana yo la a tšwago naê ga mothadiwa. A re go mosadi, o wa a bôna madi uka. Mosadi o ile a dumêla. A re ke ôna a we a swanetsêgo go šala a ija le-
fa laka. A re go monna tše we di tšeba

ke wena. Fêla nna ke bôna e le bana ba go ka moka. Ke fêla ke e kwa ba re ngwana o waana dikhomo.

6202 Monna a gopolêla ngwana lehu. Ka morago ga mo mosadi a mo fetotšê ka gore ngwana o waana dikhomo, peelo ya monna ya o kwa bothoko kudu. A bôna ga boŧe gore mosadi a ka the ke a dumêla lehu la ngwana wa gwe. Ke ga go le bjale o ilê a leka ka maata gore madi a gwe a the ke a golêla ke madi a šele. O riale a botšâ banna ba gabô. Ba ilê ba mo ganetsâ, ba re ngwana a tšwe a rwelwe, ka gobane mmagwe o be a go thadilê. Bjale wa ya wa motha-dišâ ka matape ago. O tugilê a le matshegong. Ba ra mola a no re ga ima, a no go dutêla.

6203 Lehu la Raganya. Ke ga ba ilê ba mo ganetsâ, khopolo ya go gopolêla ngwana lehu a ya ke ya goma. O be a fo dula a botšâ mmago ngwana, gore mo e be ke khôna go loya, ngwana yo o be a ka the ke a phela ka baka la gore a ke nyake a golêla mong madi a ka. Peelo ya mmago ngwana ya thinyega, ke moka a loya monna wa gwe. O ilê a bôna ga boŧe gore a ka ba a mmola-

êla ngwana, a etša mo a mo tšere monneng
ka makatika.

6204 Ditaola di ilê tša tiya Mothoka. Ka mo-
ragô ga lehu la monna wa gwe, batwadi ba
mohu ba belaêla lehu la ngwana wa bona. Ka
pelaêlo e we ya bona, ba dia gore ba tšwe
ba yo kwa lehu la ngwana wa bona. Ge ba
tšwilê ke moka ditaola tša tiya mosadi wa
gwe. Monna wa ngaka o ilê a ba thalošetsa
ka mokhwa o we a loitwego ka gôna. Le bo-
na ba ilê ba dumêla bjale ka ge ba kile
ba ganetsa mohu. O loilê ke mosadi wa
gwe, ka baka la gore monna o be a nya-
ka go bolaya ngwana wa mosadi wa ma-
itsibulo. Moloi le yêna o ilê a e tumêla. Ke
moka ba laêla ngaka ba boya gae.

6205 O lumilê ke mpja ya gwe. Ka mo-
ragô ga mo ba tšo boya ngakeng, ba knobaka-
ne khorong ya bo mohu. Ba laudiša ka mokhwa
mohu o we ngaka e laudišitšego lehu la
mohu. Molato o tša lefa ke mang. Ba bangwe
ba re batwadi ba mosadi ke bona ba we
ba swanetšego go lefa. Buntši ba re di
a kwala fêla a di kwale, ka gobane mo-
sadi ke mpja ya rena. O tša fetsa leša-
ba ka go riale mo we. Ngaka e bolabo-

tše gore moradi a loe, o khopetše the thare ka baka la gore manna o be a nyaka go mmolaela ngwana. Taba e ngwe ge le¹ ba-
twadi ba lefe, bona ba ka lefa fela¹ ba-
ta tšeya ngwana wa bona. Ba re ga še mo-
lato ma ba mo tšere. O ta tšoga a boeletša.
Ke moka taba ya bona ya fela ka gore o
ta tšoga a boeletša.

6206 Vhope a ba moja lefa. Ka moragô ga
polabolo e la ya gore o ta tšoga a boeletša, a ka
a boeletša. Bjale ka moragô ga mo thello the
fedilê, ba gona ba ya ba khobakana maba-
pi le tšhupô ya moja-lefa. Ba ilê ba šupa
yêna ngwana yo la a tšwago naê. Ngwana a
še the rotwana, ka gobuse mmagwe o be a
tha-dilê. O ilê a mo tšeya a le matshegang.
Mafello a taba.

6207 Modula lapeng la mmagwe le mothadisiwa. Di-
kharebe tše dingwe di fo ba mesetsenene. Ke
gore ba fo gana banna ba dutšai malapeng
a bo mmagô bona. Masogana a e ta a loša
ba gana. Mafello ba ba ba ima. Bjale ka mo-
ragô ga mo we, ge ba lošaiwa ba dumêla.
Mološi a mo nyala ga mmôgô le ngwana wa gwe.
Ngwana yo we a bitšwi the rotwana. Ge a
ilê a the mo nyale ngwana yo we ke moka

908

2976

K34/82
 o šala le bo makholo wa gwe. he-loho la gwe
 e ta ba la makholo wa gwe. Gantsi ba fêla
 ba nyala le ngwana ka gobane thepa ya gwe
 ke khomo. Wa go thadiša, ge a ka nyala le
 ngwana, ngwana yo we a bitšwi the rotwana
 mafello.

Temana ya 5: moja-lefa a hwa, a šiya bo
moja-lefa.

b208 Ge mong moja-lefa wa thoto a ka hwa, a šiya
 ya barwa ba gwe. Bana a ba ke ba bēlēga ma-
 faṭha, ba bēlēga ka go latelana. Mogolo wa
 bana ba we, ke yēna yo we a swanetšego go
 šala a ija lefa. Bana ba we ka moka ga bo-
 na ba ka the ke ba ba bo moja-lefa ka moka
 ga bona. Theema the re khoši ya toya ngwe
 e ya šala. Šako la thoka thobēla ke moja-
 no. Ka morwana gwa hwa yo la, yo a mola-
 tēlago o wa rotoga. Go fo thepela bjale bja-
 le.

b209 Le ge bana ba ilē ba bēlēga ma-
 faṭha, gona le ngwana wa go-wa pele.
 Bakeng the bana ba mafatṭha, malaš wa
 bagolo-golo go a ilē. Ngwana yo we a šalago
 a e wa ka morayō ke the thōla. O wa bola-
 iwa. Motho ke khomo o swanetšē go bēlēga ngwa-

na. Ke pudi e we e bēlēgago mafatša. Motho o dirā dikhwedi tše mabala a nkhokotwana, ka khwedi ya nkhokotwana o tšona ka ngwakhong, ke moka o bēlēga ngwana. Khomo le yōna e bjale. Ke mokhwa o we ba re go motho ke khomo.

6210 Moji wa thoto o ilē a bēlēga ke batswadi, le yēna a na le baratho ba gwe. Mabapi le baratho ba gwe, o swanetše go ba tšeišā basadi ka moka ga bona. Lefa le we la go šala ke bona le we a ta šalago a le ija. Baratho ba gwe a ba tšha tšentšha tšheata, ge e le kabēlō ya bona ke basadi ba la a ba tšeišitšego. Ge a ka hwa a šiya bana, bana ba gwe ke bona ba we ba ta šalago ba ija lefa. A še bana ka moka, ngwana yo mogolo ke yēna moja-lefa. Baratho ba mo-hu a ba na taba le lefa le we.

6211 Molaš o wa ka gōdimu ke wa monna wa mosadi. Ge e le monna wa monna wa basadi, a go bjale. Monna mo a ilē a hwa a šiya barwa, barwa ba we ba ilē ka malapa a bona. Ke gore ka bo mmago bona. Lefa la gwe le swanetše go abaguna malapa a gwe ka moka. Morwa yo mongwe le yo mongwe yo mogolo, o swanetše go hwetšhuna kabēlō. Kabēlō e we ya bona e swanetše go ya ka go lekana. Go ka šala khomo ge ba

ba abaganya. Khomo e we e ka fiwa moja-lefa, ge melaō ya lehu ka moka e fedile. Ke ōna melaō wa monna wa basadi.

6212 Thohōmélō ya melato ya mohu. Pele ga kabaganyo, ba swanetše go tšeba melato ya mohu. Ge mohu a ilē a šiya melato, ba swanetše go lefa melato ya mohu pele. Ka moragō ga mo ba bōna gore melato ya mohu e feletše, ke gōna ba ka šalago ba abaganya barwa ba mohu lefa. Ka gobane ba tšoka go dire bjale e ka ba khopa nne nne. Ke gore moja-lefa a ka tše ke a dumela go lefa melato, ka gobane lefa ba abagane. O ta nyaka gore ba lefē melato ka moka ga bona. Melato ya bathong, ka moka ga yōna e vèra ke yēna moja-lefa. Ge ba ilē ba lefa, ka moka thoto e we ke ya mong moja-lefa. Kabagano ya thoto ke e we ba e hwetsanego e le ka šukeng.

6213 Melaō wa monna wa lapa, a o swane le wa monna wa malapa. Monna wa lapa, ke gore monna wa mosadi. Bjale monna yo we wa lapa o bitšwa wa gore ke legaola. Monna wa malapa ke gore monna wa basadi. Bjale yēna o bitšwa wa gore ke monna. Monna ke motho yo we a bolotšego bodikana le bogwera. Bjale legaola, le bolotše bodikana fela. Komeng ya banna a tšene. Ke gore maganeng a

banna. Bjale ka ge le yêna e le monna, a ka leka go bolabola mo we maganeng a bona. Tê la dipolabolo tša gwe a di šadiwi morago.

b214 Melaš ya banna ba lapa le ya banna ba malapa. Monna wa lapa a tswenye ke tšelo. Ge a tšo kobêla nama ya khomo, o ka litha a fa mosadi a peya. Kobô o rêku ka mōkhwa o we a rutago. Monna a hwetsane boima kudu. Monna wa malapa o swere tau ka dikana, a e letše tša ke mōka ke lehu la gwe. Mo a e tšwa le tšhekobêla tša nama, o swanetše gore lapa le lengwe le le lengwe, le hwetsane bonyanyana. Ge a rêka dikobô o swanetše go rêka tša mmala ka o thii. A bêta lehu, ka mōka ga bona ba swanetše go hwetsana mahudu. The lo tše tšengwe le tše tšengwe a tšu swanêla go tšaela ya mongwe. Ke bjōna boima bja monna wa basadi, ka gobane le bona ka mōka ba mo tšolêla. Ke mōkhwa o we lefa la gwe le abaganywago.

b215 Sebaše o be a na le basadi ba bu bedi. Mosadi wa gwe wa pele e be e le Mokhutšo. Wa bo bedi e be e le Mapulê. Leina la ngwana wa Mokhutšo wa mothankana e be e le Madome. La ngwana wa Mapulê wa mothankana e be e le Katilê. Papago bona e be e le

molugi wa dišego. Batho e be ba di rēka ka dipu-
di le ka ditšhalete. Ka moragō a rēka dikhomo.

6216 Sebaše a hwa. Motha a ke a tšhoka molato.
Pele ga lehu la gwe, o ilē a botša barwa ba
gwe gore ke ilē ka tšeya dipudi tša mphapa
tše nnē, ka re ke ta mologela dišego tše pedi.
A ka diyo di tšeya, ke yēna a go mpha a re
ke mologelē dišego tše pedi bjale ka ge a na
le basadi ba ba bedi. O ilē a bala ba we
ba nago le melato ya gwe. Ke ba we ba go
tšeya dišego tša gwe, ba re ba ta ta ba
mo fa. Bjale a re go madome o šale o rera
melato e we. Ka moragō ga ditaelō tša gwe
matsiši a tšhešu a ba makae, ke mōka a
hwa.

6217 Madome a šupiwa go ba moja-lefa. Khoši a
e tšhalefe go tšhalefa molata. Ka moragō ga
tšhello banna ba ilē ba knobakana mabapi le
tšhupō ya moja-lefa. Ba ilē ba šupa madome
ka baka la gore ke ngwana wa mosadi wa pele.
Mohu ka šakeng la dikhomo o be a šilē lesome
la dikhomo le khomo ka e thii. Dipudi e be e le
lesome la tšona di nago le dipudi tše tšhaano.
Go ba-diwa fēla tša ka mašakeng kante le tša
melato.

908

2981

K34/82

6218 Morêrô gôdimu ga lefa. Ka moragô ga mo-
 ba šupilê madome go ba moja-lefa, ke moka ba-
 tšena moverong wa lefa. Madome a ka a gopola
 taêlô ya go šiya ke papagwe, ya gore le tšee
 dipudi tše nnê lefê mphapa. Katilê le yêna a
 ka a nyaka go ma gopotša. O ilê a fo homola,
 a re o ũa no ba a di bôna, ka gobane ke
 yêna yo mogolo. A lebella fêla moabê o we
 a ũa fiwago. Moverong wa bona, ba hwetša-
 na gore molaô wa monna wa malapa, ke go-
 re ba abaganywe. Melab ka moka ya lehu ba
 e dirilê. Bjale ka šaheng la dikhomo go še-
 tše dikhomo tše whokotwana le dipudi tše le-
 some le pudi tše tharo. Dikhomo tše nnê ba
 ilê ba di fa Katilê le dipudi tše ntabe. Moja-
 lefa a fiwa dikhomo tše thaano le dipudi tše
 ntabe. Pudi e ngwe ba ilê ba e bolaêla kho-
 ba. Ke moka kabaganyo ya lefa ya fêla
 e ũa mowe.

6219 Mphapa a ya go rêra dipudi tša gwe.
 Ka moragô ga tšhupô ya moja-lefa le kabaga-
 nyo ya lefa, moveri a fiũha. O be a ũa li-
 tilê go nyaka go kwa gore moja-lefa ke
 mang. Bjale a kwa gore moja-lefa ke Madome.
 Ke moka a ya go yêna. A fiũha a mmošša
 molato o we wa go dira ke mohu. Ke gôna
 a gopolago lentšu la mohu. O ilê a bitša morwa

rragwe. A re go fitša a mmotša taba e la
ya dipudi.

b220 Go ilê gwaba khopa nneê. Ka moragô ga
mo a mmutsitšê, ke moka a mo fetola ka gore
di t̄eba ke wena mogolo. Bjale moja-lefa a re o
wa kwala, bjale ke ra gore lefa re šetše re a-
bagantšwe ka lona. Ka baka le we, wena o swa-
netše go ntšha dipudi tše ~~mo~~ pedi le nna ke
ta ntšha tše pedi. Ka goriale mo we re ta ba
re gathantšhitše dipudi tša gwe re mo fê. Ka-
t̄ilê a ka a dumêla. O ilê a re nna a ke mo-
golo, ke wena yo we o swanetšego go ntšha ka
gobane o pupago rena lehono. Moja-lefa le yê-
na a ka a kwisiša. Bjale a fetola mphapa ka
gore, ke khopa nneê. A re go moja-lefa, ga go
le bjale, nna ke ^{ya} go bega khorong. Moja-lefa a
re, bokaone nna ke bitše banna ba t̄e ba re
gakollê. Ba ilê ba kwana mo we. A mo fa le-
tšatši la go boya ka lona.

b221 Banna ba ilê ba re Madome a ntšhe dipudi
a fê mphapa. Banna ba ilê ba khobukana, ka pitšô
ya moja-lefa. O ilê a t̄halôša ka mokhwa o we a
gukanago le morwa rragwe ka gôna. Morwa rragwe
a t̄halôša ka mokhwa o we a šitwago ka ôna. Ka
moragô ga dipolabolo tša bona, banna ba re
go moja-lefa, ke wena yo we o swanetšego go

ntšha dipudi tše we, ka baka la gore legatong la moho go dutšai wena. Katilê a swanêla go ntšha ka gobane ke ngwana wa go. Mo la o gopolê pele ga kabaganyo, gōna nka be go lifilwê mo molato pele, ra khōna re le abaganya. Madome o ilê a o kwa mantšū a banna. A re ke le kwilê. Nyutsa molala e hwilê molaleng. Ke moka a ntšha dipudi tše nnê a di fa mphapa. Molato le taba ya bona ya fêla e tu mo we.

6222 Molaō wa monna wa lapa. Bjale ka ge go thalutšwe gore molaō wa monna wa lapa a o boima. Ka nnete a o boima. Le taba tša monna wa lapa le barwa ba gwe ga di boima. Mogolo wa bona ke yēna moja-lefa. Le bona buratho ba fo dula ba teba gore mogolo wa bona ke yēna papago bona. Ga go ngwana le ka o thii yo we a ka ngunangunago ge mogolo wa bona a ija lefa la go šiya ke papago bona.

6223 ⁽²⁾ Ramotodi le morebudi. Ramotodi ke monna, mosadi wa gwe ke morebudi. O ilê a ba le barwa ba banê. Maina a bona ke bo: Magotšane, Mpenya, Matsophe le Sontaga. Ba ilê ba atêga ba bêtêga le dikhaitšedi tša bona. Papago bona a ba tšeiša basadi ka dikhomo tša go-tšwa dikhaitšedi tša bona. Mokhalabje ya we e be e le

ngaka. Thoto ka moka ya bongaka bja gwe ya ema ka lešakeng. O ilê a gona go tšeya mosadi wa bo-bedi. A re basadi ba ba bedi ke bo mo tšhela tšhego. Monna mo a hwilê o swanetšê go šielà bana ba gwe monyanya.

6224 Go ilê gwa hwa mosadi pele, ka morago ke monna. Mosadi wa Ramotodi a hwa. O ilê ka moragonyane ga tšhello tša mosadi wa gwe, ke moka le yêna a hwa. Ba be ba šetsšê ba mo gapeletša go tšeya mosadi. Lehu la tšena ka gare. Ke moka ditopo ka moka tša fêla. O ilê a hwa a tša laêla bana ba gwe. Mohu go kwagala gore o ilê a šiya lefa la dikhomo, dipudi, dinkule le dipokolo. Thoto e we ka moka ke ya barwa ba gwe. Moja-lefa wa thoto ke morwa wa pele.

6225 Magotšane a šupiwa boja-lefa. Ke molaš wa gore moja-lefa a fêlê a šupiwa. ke ga go tšibiwa gore moja-lefa ke mogolo wa bona. Ba swanetšê go mo šupa pele ga baratho ba gwe. Ga gona le yo a nago le pelaêlô a kola-bolê. Le go laya baratho gore ba mo tšebe gore ke yêna papago bona. Ka baka le we ba swanetšê go mo tšhompša. Ba ilê ba mo šupa. A gwaka gwa ba le ngwana yo a belaêlago. Bakeng tša lefa le go tšena a ba ka ba tšena. Ke baka le we lefa la mohu ba go ba ba

tha le tšebe ga bote gore le le kakang. Ka moragô ga tšhupô e we ba palakana.

6226 Magotsane a ka a dula lefa gôdimu ka maragô. Go dula tšhelo gôdimu ka maragô, ke bohobabja go nyaka go ja o le nnoši. Ka moragô ga mo ba palakane, a šala a gopola go nyaka go fa moratho yo mongwe le yo mongwe kabêlô. O ilê a bitša batho ba tše ba kae. Ke moka a fa moratho yo mongwe le yo mongwe kabêlô yugwe. A re go bona, le lena le ta lêla gona. Di ta le tšusa medivong. Baratho ba ilê ba thaba kudu. lefa ka buntši la šala matsoyong ga Magotsane.

(b) 6227 Magotsane a hwa a šiya digatampu tša gwe ka pedi. Digatampu ke gore bana ba banyana. Dipolabolo tša batho di ka tše ke tša khôna ke motšo. Ba ilê ba nyaka go tsoša ditopo ka maragô ga lehu la moja-lefa. Ba gotšeletši ba mollo ba re ba diya mmolaya, ba nyaka go šala ba ija lefa. Le ga go le bjale baratho ba mohu a ba ka ba šala mantšu a we moragô. Go ilê go bêlêga Magotsane ka moragô ga bêlêga Mpe-nya. Ke yêna yo we a go šala a lêla bana ba moja-lefa. Thoto a ka a e tšhinya, o ilê a re ke ya bana ba mogolo waka. Morwa Magotsane yo mogolo e be e le Ramo-

todi. O ilê go gola ke moka Mpenya a mo gafêla lefa le gwe. Ke moka taba ya fêla e ta mo we.

6228 Mpenya a ka a nyaka go dira bobé. Ge la e be e le yo mongwe, nkabe a ilê a thinya lefa, ka baka la gore lefa ke la go šiya ke pupugô bona. Bjale ka baka la go tēba gore a la mo lebona, a ka a thinya. O ilê a fo dula le mmago bona fêla. Ke molaô wa gore mogolo a hwa, moratho o šala a dutšî le mosadi. Mo la a hwê a thešû a tšeya mosadi, lefa e be e ta ba la Mpenya. Mpenya le yêna a hwê a thešû a ba le la-pa, lefa e be e ta ba la Matsopha. Ke moka go fo thepela bjale bjale.

Temana ya b: Ge mohu a ka šiya bana ba banenyana.

6229 Monna o wa hwa o šiya bana ba banenyana. Monna mo a ilê a hwa a šiya moretrana go-ba basetrana, lefa le ba diateng tša mmagô bona. Ke gore ke yêna yo we a swanetšego go laola lefa. Baredi ba mohu ba ka the ke ba laola, ka gobane ba majadi a bona. Molaô wa the ga gešû ke gore dikhomô tša moredi yo mongwe le

yo mongwe di tšee mosadi. Ka baka le we, ke gore moredi yo mongwe le yo mongwe o swanetše go ba le lapa la gwe. O bitša mosadi yo we mammuwi. Ke gore ke mammuwi wa dikhomo tša gwe. O tšerwe ku dikhomo tša go monyala.

b230 Bomammuwi le bagadibō ba bona. Bagadibō ke bona ba tšwi ba dikhomo, ke moka tšo tšeya bomammuwi. Mogadibō ge a bōna mammuwi wa dikhomo tša gwe, o re ke mammuwi wa dikhomo tša ka. Mammuwi o re ke mogadibō. Ge ba dutši ba bitšanu ke mogadibō mogadibō. Ke gore ~~ke~~ mogadibō o ra mammuwi o re mogadibō. Mammuwi le yēna o re mogadibō. Ke moka o ka tše ke wa tšeba gore bomogadibō bja bona bo šupang mang. Tēbō ya bjona ke gona o tša kwaga ka gore yo ke mogadibō, yo ke mammuwi. Morwa wa mogadibō o swanetše go tšeya mosadi lapeng la mammuwi.

b231 Bobōtana. Ke gore mosadi wa go tše be le bana. Kudu lentšū le bolwabolwa ka bana ba ba-
tšunkana. Ka gobane monna a ka hwa a šija bare-
redi. Bjale baredi ba mahu ba šala ba nyadiwa. Mothologadi o swanetše go ba monna, ka gobane ke yēna mong wa lefa. Mo di tšwile bošego, di swanetše go bōna ke yēna. Medivō ka moka ya di-

khomo e gôdimu ga gwe. Ke lebaka le we a ti-
logo gopola bobôtana. Wa o kwa a re bobôtana
ba a tswenya, mo la e be ke na le ngwana wa
mothankana nkabe ke tha di bone.

b232 Monna mo a ilê a hwa, a šiya mosadi wa gwe
a tha tswara bana. Monna yo o hwilê, o šilê ngwa-
na wa mosetsana goba ~~wa~~ basetsana. Bjale mosadi
wa gwe noga e tha šoma. Ke moka a šala a dula
le monna, a bêtêga ngwana wa mothankana. Ngwa-
na yo we ke moka ke moja-lefa. Lefa ka moka
la gošiya ke mohu le swanetšê go letêla yêna.
Gammôgô le dikhomo tšê go nyala dikhuitšedi
tša gwe. Ke yêna mong wa tšona. O ta dilao-
la ka moragô ga mo a gudilê. Ge thake ngwana
molaudi wa tšona ke mmagwe. Bogôši bja motho
yo moso ke basadi. Ka moragô o ta bôna agilê mo-
te o mogolo. Ke bohumi bja ka lapeng la bô.

b233 Monna o wa leka go sokolla noga ya mosadi.
Ke ge a bona mosadi a a tetšê ke thari ka
e thii. Thari ya bathankana fêla. O wa leka ka
maata go ulafiša mosadi gore a tsware le thari
ya basetsana. Ka ~~gobane~~ bathankana fêla bu
tlo mo tswenya ka go thoka tha go bu tšeiša
basadi. Go bjale ka ge a tswara bana ba ba-
setsana. Ke gôna o swanetšê go leka ka
maata gore a sokollê noga ya mosadi. Go di-

rêla gore lefa le be le mong wa lona. Ngwana wa mothankana ke pheko. Wa mosetsana o gudiša dikhorō tša ba bangwe.

6234 Khudišō ya leina la mohu, ke go tšeya mosudi. Mothologadi o swanetšē go tšeya dikhomō a nyale mosadi ka tšōna. Ka baka le we, mosadi mo a ilē a (tswala) go bēlēga ngwana wa mothankana, ke yēna yo we a tšilo go ba moja-lefa le khudišō ya leina la mohu. Leina la gwe ba ta mo rêla la mohu. A go khathaleze gore mosadi yo we wa go tšilo godiša leina la mohu o tšeya ke mosadi. Dipōō a di thoke. Di ta tēna ka ngwahong wa mosadi, tša belegiša mosadi.

6235 Tšapakaeno diphalo ke tša khale. Ke pakaeno mosadi o wa tšeya mosadi. Bjale pakaeno ya pakaeno le tša khale. Mosadi o be a tšē mosadi, ke moka ba šupe mosadi gore monna yo o ta phelago naē ke yo. O be a dumela monna yo we ba mo šupilego. Ke tša khale. Pakaeno bare tšē we ke tša khale, ba go ba ba e fa monna. Bona leono ba re monna a ba fe. Mosadi mo a ilē a tšeya lefa la go šiya ke monna wa gwe, a tšeya mosadi ka lona. A mo šupi monna yo we a ta go dula naē. Yēna ka noši, o ta no bōna a mmege

monna yo we a ratanego naê. Go ba monna yo we e no ba motho fêla, a gona taba, mmatswale wa gwe o swanetše go foga le boga.

6236 Burwane o ilê a hwa a šiya mosadi wa gwe e le moopa. Leina la mosadi e be ba re ke Kulaane. Mathomô a monna o ilê a bonagala e le monna. Ka gobane o ilê a imiša mosadi yo mongwe wa khorong ya ga Raganya. Mosadi yo we o ilê a bêtêga ngwana wa go swana naê. Ka moragô ga mo we ke moka a beka wa gwe mosadi. O ilê a dula le mosadi dilemô lemô, noga ya pupi e tša amogele madi a ~~mosadi~~^{ina}. O ilê a no, ba a hwa mosadi wa gwe a tše na ngwana.

6237 Moja-lefa ya ba mosadi wa gwe. Ka moragô ga tšello tša moku, ba bo leloko la moku ba ya ba khobakana lapeng la moku. Ba ilê ba thôma go rêra ka lefa la go šiya ke moku. Moku o be a gopotšê go tše tšeya mosadi yo mongwe. Ka baka le we medirô ya gwe ka moka e be e le ya go rêka dikhomo. O be a šoga mathêbô le go loga dišeyo. Ka medirô e we ya gwe, o ilê a rêka dikhomo tše tšaano. Ke tšona tše we a go dišiya khakala. Bjale a na ngwana lefa le swanetše go dira bjang. lefa

le na le mong wa lona. Ke la mosadi ka gobane ke thoto ya ~~mosadi~~^{mong} wa gwe. Ba ile ba le siela mosadi. Ba re go yena mosadi o wa gudiša leina la monna wa gwe. Ka goriale mo we ke gore o tšee mosadi, teng ga malokwa a go swane, mogongwe, o ta ta a bèlega.

b238 Pulaane a bèlega ngwana wa mothanka-na. Ka morago ga mo ba mo gufetše lefa, a šala a dula le monna yo Ramotodi. Monna yo we ke wa leloko le šele. Ba leloko la bo moku ka moka ga bone o ile a ba gana. Ka morago ga mo a dutši le monna yo we, ke moka a feta ke khwedi. A gopola gore ke the trelle. Ke bolwetši bjo bongwe bja basadi. O feta ke khwedi, ka khwedi ya bobedi ke moka madi a falla. Khanthe ke moka ke mpa. Mafello a bèlega ngwana.

b239 Leina la ngwana ke Dimakatšo. Tang le bônê di-makatšo. Ke ba bone mo ba yo bôna ngwana. Ba mmitšê Dimakatšo ka baka la gore e be go the na le motho yo a kholwego gore mosadi a ka bèlega. Bja le ba gopolela moku gore e be e le kongwe. Ke mo we ba bangwê ba ilego ba re, o kilê a imiše mosadi e thale lesogana. Dipolabolo tšê we ka moka di ile tšê fêla.

b2H0 Dimakatšo a ba moja-lefa. Ka morago ga mo ngwana a belegwe, mmaqwe a bōna ga boṭe gore ke moka lefa le tšwilé diateng tša gwe. Dikhomo tše la tša go šiya ke moka tša napa tša ēma ka šakeng. Di emetše ngwana, ka gobane ke tša gwe. Ka morago ga mo a gudilē, ke yēna yo we a ṭa go tšōa leina la moka. Ba ilē ba lēla ngwana go fithēla a gola. Bja-le ba bōna gore ke monna, ba mo gafēla lefa la gošiya ke moka pupugwe. Di be di tswelēšē di tšatšē lešuka. O ilē a tšeya basadi ba ba bedi ka tšona. Mosadi wa pele a bēlēga ngwana ba ma rēla leina la Burwane. Ke moka leina la moka le tšugilē. Mafello a taba.

b2H1 Makadikwa a hwa a šiya mosadi wa gwe a na le baredi ba ba bedi. Maina a baredi ke bo maredi le Tšh Tshetha. Mosadi yo we wa gwe ke mabore. O ilē a mo šiya a ṭha mamiša Tshetha. Gwa bōnagala gore nōga ya pupi e ṭha šoma. Ka morago ga lehu la monna, ke moka a ha ṭhella ṭha mosadi monna wa gwe ṭha fēla. Ke moka a khethana le Magube. Ke monna wa khoro

e šele. Ka moka ba bo leloko la monna o ilê a ba gana. kefa la moku le ilê la ba matsogong a mosadi.

6242 Mabore a bêtêga ngwana wa mothankana. Ke ka morago ga mo mong manna wa gwe a hwilê. Ngwana yo we leina ba mo rêlu gore ke Legofu. O ilê go bêtêga ngwana yo we ke moka noga ya pupi ya ngulu. Ke gore ke moka a the tha bêtêga. Manyalo a baredi ka moka a éina ka lešaka gammôgô le lefa la go šiya ke moku. Ka moka ga tšona di emetše ngwana, ka gobane moji wa lefa ke yêna. Ngwana yo we ge e thale yo monyana molaudi wa mafa e be e le yêna Mabore. Ngwana a re go-gola ba mo gafêla Mafa ka moka ga ôna. O ilê a tšeya mosadi, a bêtêga ngwana wa mothankana. A mo rêlu leina la Mahadikwa. Ke moka leina la moku la tšoga. Mafello a taba.

6243 Marums o ilê a hwa a šiya mosadi le baredi ba ba-raro. Mmago' bona o be a the bêtêga. Monna pele ga gore a hwê, o be a lafišû mosadi wa gwe, gore a be le thari ya bathankana. Bjale a fapana le modiro o we wa gwe, a thešû a o bôna. Mosadia

Ila thello tha mogatšu gwe.

b244 Ntheti goba Bušwaana a ba moja-lefa. Mong leina la gwe ke Ntheti. Leina le la Bušwaana o ilê a diyo e thêla ka noši, ge a šetšê a bōna mothako o we a o thakago. O ilê a šala a beula ke moratho wa moku. Ke gore o ntšha pudi, a mmeula meriri ya mafello. Goriale mo we ke gore ke moka o mo šetšê. Dikhomo di lala di tšwa bošego. Bjale motsoqi wa go di thibêla bošego ke mang. Ke yêna mothologadi ka gobane thoto ke ya gwe. Monna yo la a go mo šegela a tšhaba go lala a fela boroko, bja go lala ba vakiša dikhomo bošego, a ya a dula ka lapeng la gwe. O ilê a ba a robêga leoto bošego. Ke ge a e thêla leina le we la Bušwaana bo a twenya bo ja nkata ya khomo.

b245 Bušwaana a ntšha dikhomo a di fa khatšedi ya gwe. A goma a tabolana le monna wa ga mongale. Dithare tšê la tšê go fetola thari di ilê tšê šoma. Ka morago ga mo a dutšê le monna yo wa ga Mongale, a ima. O ilê a bēlēga ngwana wa mothankana. Leina la ngwana ba mo rēla Lephatsi. Ba ntšha khomo ba fa mong wa dithare.

6246 Lephatš'i a ba moja - lefa. O ilê a re go thalefa, ke moka a thôma go mo thalôsêlôo dikhomo tš'e la tš'e go ya go malome wa gwe. Ke di vîtš'e ka ba-ke la go bôna di twenya. Ke di beile' ke gore o tš'e mpê mosadi. Batho a ba ka bu knobakana, o ilê a no gafêla ke mmagwe. O ilê a tšeya dikhomo a tšeya mosadi ka tš'one. Mosadi a twala ngwana wa mothankane. O ilê a rediwa leina la ~~mo~~ Mofola. Ke leina la Mâsumu ka gobane ke la papagô Lephatš'i. Ke mafello a tabu ya Buswaana. O ilê go bêlêga ngwana ke moka buswaana bja fêla.

6247 Maphikuluğé a šiya mosadi le baredi bu bané. O hwilê mosadi wa gwe noga e še-tš'e e ngadilê. Ka moragô ga thello tš'ha moku, ba ilê ba knobakana lapeng la moku. Ke ka tš'atš'i la tš'obošo. Moratho wa moku go we a go be a bitš'wa Le-pono, a ntš'ha pudi ya go beula mo-thologadi. O ilê a gana, a re o nyaka go beula ke khaitš'edi ya gwe Mpolobotse. Bjale ba leka go mo ganets'a, le yêna a no tš'wêla pele le go gana. Khaitš'edi ya go

o ta go beula ka mokhwa mang, ka go-
bane khaitšedi ya go ke tšhita re lebane. Ke
gore ke letswêlé la khaitšedi o ka the ke wa-
le tswara. Khaitšedi ya gwe o bilé a
ntšha pudi ya go mmeula. Ka baka le
we ke gore a nyake monna ka lapeng la
gwe.

6248 Ngwana Mpholwane a ba moja-lefa.
Ka moragô ga mo thello the mohu the fe-
dilé, ba ilé ba khobakana mo we lapeng la
mohu. Ba khobakanêla fêla gore ba botše mo-
thologadi gore a the ke a ja dikhomo ka
legano. O swanetše go tšeya mosadi yowe
a ta tago a tšōša leforô la mohu. Ba ilé
ba mmotša ka mokhwa o we. Ke yêna
o ilé a dumêla. Ke moka ba mo šielâ
lefa la baredi ba gwe.

6249 O ilé a tšeya basadi ba ba bedi.
Baredi ba gwe ba bararo ba ilé ba nya-
diwa. Ke moka a tšeya dikhomo tša go
nyala baredi ba ba bedi, a tšeya basadi
ka tšona. Dikhomo tša moredi wa boraro
di ilé tša éna ka lešaka, ka gobane
mosadi wa pele e be a belegilé ngwana
wa mothankana. Keina la ngwana ba
mo vêla Maphikulugé. Mothologadi a re

monna waka o tšugile. Dikhomo di swa-
netše go éma ka lešaka, di mo letelé.

6250 Lehudu le beya ke mothe. Ke tšona
tša nakaeno di phala ke tša khale. Go
béléga bana ba basetsana féla ke mothako.
Basadi ba la e ke ke mo ba be ba lakane.
Ka moka ga bona ba ilé ba e kela le ma-
love. Mokhekolo a šala a le nyanyaneng.
Meano o ruta ke ba bogadi bja go. Bja le
o ilé a gana ba bogadi bja gwe. Ke bona
ba bogadi ba ilé ba ntšha mathō ba lebella
ba re o ilé a re o ta di khōna, lehono
a dikhōnē. O be a tšo fetše. O ilé a ba bo-
tša. Ba bagolo mo ba gana, a bat ke ba re
ngi. Caowa. Ba fo dumela. Gore ba gana o
ta bona ba tha šome mo we o ba butsitše
go.

6251 Dikhomo tša baredi ba maphikulupé
di ilé tša ya ka lewa. Ngwana mpholwane
o ilé a hwa a bolabola gore dikhomo di re-
riwé. Ka moragō ga mo mosadi a latetše mo-
ma wa gwe, ke moka moreri o ilé a tho-
ka. Ka go tšhaba gore ba ka rêra dikho-
mo, ke moka baredi ba mohu ba ta ba
di gapa. Ka gobane ba be ba ta ba ba
bolabola gore di ta ja ke mang. Moredi

wa lekhôtwane o ilé a peya le tša gwe bo-
gadi.

6252 Dikhomo tša go šala di eme ka lešaka.
Dikhomo tša go šala di eme ka lešaka, ke ma-
tšo a Motsatši. Motsatši o ilé a re o wa di
gapa gore a yo a peya natšo. Mokhadi o ilé
a gana. Mokhadi ke yēna mogolo wa bona.
Bjale a re mo o gana, dikhomo di swanetše
go dira bjang. Ditaba di kwa ke banna, nna
ke moradi ke bjale ka wena, re na le maga-
di a rena. Banna ba ilé ba re, rena re a
šitwa gore dikhomo di swanetše go dira
bjang, ka gobane a di na mong yo di mo le-
banego. Motsatši a re ke a digapa. Mokhadi
a re, dikhomo a di na yo di mo lebanego,
ba dumela. Gona di swanetše go lewa ke
malome wa rena. O ta re bēlegela moradi.
Ba ilé ba dumelana le lentšu le la.

6253 Dikhomo di ilé tša fiwa mpolobotse.
O ilé a fiwa dikhomo ka moka ga tšona,
lesome la dikhomo dinago le dikhomo tše
nné. Ba re go yēna, thoto ya go šiya
ke khaitšedi ya go še. Wena o ka ija ka
mokhwa o o khōnago. Rena re nyaka
moradi mo go wena. Le yēna a ka
a gana. O ilé a-mogela dikhomo. O ilé

a jêla molato teng.

b254 Mpolobotse a bêtêga ngwana wa mosetsu-
na. Ngwana yo we ba mo rêla leina la Ma-
tšie. O ilê a re go bôna gore ngwana o
gôna, a ya a ba bega gore mosadi wa le-
na o gôna. Ba ilê ba leboga kudu. Mosadi
ke mokhura, ke moka o gudilê. Ka moragô
ga mo a gudilê, ke moka ba ya ba mo tšeya.
Go nyala mo gangwe a go gôna, monyalo
ke o no la a go fiwa. O ilê go fithe
bogadi a fo dula le motho fêla. O ilê
a behêkwa lapeng la mokhadi. A bêtê-
ga ngwana wa mothankana a dutš'i mo
we. leina la ngwana ba mo rêla Nthu-
šê.

b255 Nthuše a ba moja-lefa. Ka moragô
ga mo a gudilê, ba mo thalōšetsā ditaba
ka moka. O ilê a thōma ka go rêra di-
khomo tša yo la a go apeya na tšo bogadi.
Ba ilê ba nyala. Ka moragô a lata tša
ba la ba go thala, ke bona ba ilê ba
lefa. lefa ka moka la khobakana. Ka
nete ngwana wa mothankana ke
pheko. mo la gwa the bē yēna dikhomo
ka moka ga tšona nkabe di lobilê.

6256 Baredi ba Ngwana mpholwane ba khobakana. Ka morago ga mo a khobakantš'e dikhomo, ke moka a bitša baredi ba mohu gammogō le ba leloko la bo maphikukugē. Ka moka ga bona ba ilē ba ba gōna. Bjale a ba bega lefa le la la goba le ilē ka lewa, gore o tš'o le tš'eya. Ba ilē ba le boga kudu. Lepo-
na a re, ke nnete, le nna e be ke kwa bothoko kudu. Bjale ka baka la botšofadi ke tša tebe gore nka dira bjang. Mogolo golo yo mongwe o ilē a šiya theema tše: Dinonyana go tšalefa mafoto, tš'e dikholo ke boakara thogō. Lefa ka moka ke la-
go ngwanaka. Ke moka a fetša polabolo ya gwe. Makhadi a re, lehono o mmago rena, o bilē o papago rena. Ka baka le we o swane-
tš'e go tš'oa khoro ya bo makholo wa go. Ke moka le yēna a fetša polabolo ya gwe.

6257 Khoro ya bo makholo wa gwe. Bo ma-
kholo wa motho ba go bedi. Batswadi ba go
twala mmago Nthuše, Nthuše ge a ba bōna
o re ke bo makholo. Batswadi ba makhadi, ge
Nthuše a e ra bona o re ke bo makholo. Ke
tšaloša ka baka la polabolo ya makhadi, mo
a re a tš'oe khoro ya makholo wa gwe. ma-
kholo wa gwe o ra maphikukugē. O ilē a
e tš'oa. O ilē a tš'eya basadi ba ba-rara.

908

K34/82³⁰⁰¹

Gare ga bona, moja-lefa e bilē yēna Nthušē:
O ilē a goma a ya a tšeya matsiē wa bobedi
ga malome wa gwe. A ʒa e ba ʒhe tima-mo-
llō.

6258 ~~Motsa~~ Matsiē wa bobedi a bēlēga Maphikulugē:
Bjale ka ge go ngodilwē kae le kae, gore a di
ilē go ēta pele, mong wa lešaka o gōna. Ke
gore le mo a ilē a tšeya basadi ba bangwe
pele, a ba na taba, mong mosadi wa monna
ke wa malome wa gwe. Ka moragō ga lehu la
Nthušē, Maphikulugē a šala a ba moja-lefa.
Mafello a taba.

6259 Teng ga malokwa a go swane. Ke ʒhe-
ma tha ba-golo-golo. Theema ʒhe we ʒhe bolabola
mabapi le dingga tša dipupi tša basadi. Mosadi
yo mongwe o ka no bōna thari ya gwe, go gola
ya bathankana. Yo mongwe mosadi wa hwetša-
na go gola ya basetšana. Thari e we ba e
bitšago thari e botē, ke ya bathalamani. Ke
mosadi wa go bēlēga mothankana, ka poeletšo a
bēlēga ngwanenyana. Ke moka thari ya fo
ʒhepela ka mokhwa o we. Thari ya bathanka-
na fēla e ya thabiša fēla a e wiši pelo. Ke
gobane ba ʒilo lapiša mabapi le tšēō ya ba-
sadi. Thari ya banenyana fēla, yōna e ʒoga
e ʒhaage. Motho o wa šitwa gore a ka dira

K34/82

bjang, ka gobane a še letsopa ba bopago ka diata. Mola e be bana ba bupiwa ka diata, nkabe ba kabanya. Bjale ke modiro wa mmupi wa dilo ka moka. Ke kabelo e we a filwego yona.

6260 Dingaka di a leka go sokolla thari. Le bona ba rapela badimur gore dithare tša bona di ategē. Go fa mosadi thari ya bathankana go ba basetsana, a še godiya ga monna goba mosadi. Ke kabelo ya mmupi wa dilo ka moka. O wa betše lapa le we. Bjale ka ba ka le we, dingaka le tšona di a leka ka dithare tša bona gore noga ya pupi e fetole thari. Le bona dithare tša go alafa a ba twala natšo. Thaloganyo ya tšona ba rutilē ke yēna mmupi. Bjale ka mokhwa o we ~~ka~~ phetolo ya dithari, dingaka tše dingwe di a khōna.

6261 Malekutu o ilē a no ba le thari ya banenyana. O ilē a ba le bolwetši bja lekone. Bolwetši bjo we, ngwana o fo bēlēga, a re kowa a šetše a kitima ke moka a hwa. O hwa bjale ka pudi ya thethogwana. Pudi ya thethogwana a e babji. O no kwa e lla ka šakeng. Mo o eya ke moka o hwetsāna e hwilē. O be a bēlēga bana ba ba-

K34/82

setsana. Bjale bana ba hwe ba t̄ha phele. Ba t̄eya dithuri ba beya. Papago bana athōma ka go t̄ama a kwella. Bjale dingaka t̄a mmot̄a gore moadi o na le bolwet̄i bja lekone.

6262 Mahōkōrōpō alafisa mosadi wa gwe. Mahōkōrōpō e be e le monna wa malekutu. O ilē a ragēla lentšū la dithuri moragō. A nyakēla ngaka ya go khōna go alafa bolwet̄i bja lekone. Ke moka ya mo alafa. O ilē a bēlēga ngwana wa mosetsana. Leina la ngwana ba mo rēla Mabu. Ba re ke Mabu ka baka la gore a ba t̄ebe le gore o t̄a phela. Ngwana yo we o ilē a phela. Ka moragō a bēlēga yo mongwe wa mosetsana. Ba mo rēla leina la mangwedi. Bana ba go hwa ka bolwet̄i bja lekone ba ilē ba ba t̄haano. Bjale monna a bōna ga boṽe gore mosadi wa gwe o t̄a fēla teng le ngwana wa moṽhankana t̄he gōna.

6263 Monna a nyakēla ngaka ya go khōna gosokolla thari. Ngaka ya gona e ilē ya ba Mats̄ikinyane. Ba re ke Mats̄ikinyane wa mokhoko, ngaka t̄he alafa baopa, batswet̄i o t̄a ka go thuša. Mokhoko ke gore o hwets̄ana ba mokhokilē, ke moka a fit̄ha a khokolla. O ilē a bega badimu ba gabō. A re go fit̄ha moṽeng wa Mahōkōrōpō, a mmot̄a gore batswadi ba mosadi gammōgō

le khadi ya mo^{te} o, ba swanetš^e go phasa, ba bega badimu ba bona dithare tš^e. Ka morag^o ga mo ba phasitš^e, wena le mosadi wa go le th^om^e go apeya theg^okh^o the le e nwa. Mola^o wa the th^ore the, wena monna mo o na le monkana wa go o mo lethetš^e le wena mosadi. Ke le belle modir^o wa the th^ore pele.

6264 Malekutu a ima. Ka morag^o ga mo ngaka e bolabotš^e, ba il^e ba phasa. Bjale ba th^oma go s^umiša the th^ore. Bagw^era ba bona ba ba rag^ela morag^o. Monna a phela le mosadi wa gwe f^ela. Mosadi le y^ena a ba bjale. Go dira ka mo^{kh}wa o we ba phetha mola^o wa ngaka. Ka go^bane ngaka e ka re e šⁱtwa go e^pa dithare ya re e šⁱtintšⁱtš^e ke rena. Ka morag^o ga khwedi ya bo bedi ke moka a ima. Ba ya ba bega ngaka.

6265 Ngaka ya ya e tswere ditaola tš^a y^ona. Ke moka a fi^tha a ba fa the g^okh^o the thengwe. Pele ga gore a ba f^e, o il^e a tš^holla ditaola tš^a gwe, a nyaka go b^ona gore ke nnete mosadi o rwele. Ke gore morwalo o we a o rwelego ke wa mohuta mang. Bjale ditaola tš^a gwe tš^a ^{mmotš^a} ~~mon~~ gore o rwele. Morwalo o we a o rwelego ke wa letsog^o la theⁿna. O il^e a ba botš^a bjale gore mosadi o tš^a boya le thari ya theⁿna. Ge a

ka boya le ya thesadi le te le mpotše, le ta
bōna ke rwala ditaola tša-ka ko di lathēla
ka nokeng ya morola. Ke moka a laēla, a toga.
Bona ka dipelo tša bona, ba re re ta re ke di-
pitsi, re ta bōna ka mabala.

b266 Malekutu a bēlega ngwana wa mothankana.
Matsātsi a mosadi a fitša a gore a tēnē ka ngwan-
kong. Lešoko la mosadi le ilē la tšeya matsātsi a
manē. Monna a ba a kitimēla ngakeng / A ya ka
ya mo fa pheko. E ilē ya mmotša gore goma o
ta hwetsana ngwana a welē. Monna a goma. Ge
a fitša a dula fathe, ba mmeqa gore ngwana
o gōna. Keng goriale ke monna. Ba re ke wena.
monna o ilē a thabe kudu. O ilē a ba a khana
le khoro ya gwe. A thabēla motswetsi pudi. A re
mosadi wa ka o gumile[?] kholē. Pudi e ke morogō
wa gwe.

b267 Baduledi ba rēla ngwana leina la Mogwēra.
Mogwēra ke gore kōma, ka gobane kōma mo e
tšwago a e tebe ke motho. Papago ngwana a re
ke nnete ke mogwēra, ke Motšwa-kholē. Ngwana
a ba le maina a mabedi. Mogwēra goba mo-
tšwa-kholē. Ke moka ba ya ba botša ngaka
gore ngwana o gōna, ke wena. Ngaka ya re
ke le butsitšē. Thephoko tha bina malapa the
a fiwa, goriale ke ngaka. Monna o ilē a

tiya khomo a fa ngaha. Ke moka molato wa ngaha wa tšwa ka khoro.

6268 Makōhōrōpō a hwa morwa wa gwe e thale yo monyana. Ka moragō ga mo ngwana a thōma go abula, ke moka papagwe a hwa. Pele ga lehu la gwe o ilē, a botšā mosadi wa gwe, gore thoto yaka ka moka ga yōna, e ēmēlē ngwana yo we waka. Wa theke wa šala wa e thinya le banna ba go. Nna ke a the pōna gore e fula e ukametšē leopē. Ka moragō ga dipolabolo tšē we tšā gwe ke moka a khaogana le tšā lefathe. Le ge a hwilē lentšū lona o bolabotšē.

6269 Mogwēra a šala a ba moja-lefa. Ba ilē ba lla thello tha mohu. Ka moragō ga thello, mmago ngwana a ba molebendi wa lefa ka baka la gore ngwana wa gwe e be e thale bošego. Lefa ka moka a la ka la thinyiwa, le ilē la letēla ngwana. Ka moragō ga mo ngwana a gudilē ke moka ba khobakana. Bjale mmagō ngwana a re, ngwana o gudilē, ka goriak mo we ke nyaka go mo gafēla lefa ka moka. Lefa la gošiya ke papagwe ka moka ga lona ke le 13 ya dikhomo. Le dikhaitšedi tšā gwe 28 ya dikhomo. Ba ilē ba dumelana le dipolabolo tšā mmagwe. Ba re mo a thinya o tšā na ba a thinya ka noši. Ke moka taba ya khafēlō ya fēla e tšā mo we. Ke mafello a

taba. Khodišo ya leina ke mabō o ngwadilwego kae le kae. Le yēna ngwana wa gwe wa mothanka-na leina o swanetše go mo rēla la mukōkōrōpō.

Temana ya 7: Khobo ya ^{thoto ya} monna wa mosadi.

6270 Thoto ya monna wa mosadi a e na di-
thōpa. A e bjale ka thoto ya monna wa basadi.
Mafa a na le dithōpa tše pedi. Ke lefa la
baredi le la' mong monna. Bjale monna wa
mosadi, mafa a we a khethologane bjale ka a
monna wa basadi. Khethologano ya lefa la
monna wa mosadi le bōnagala bareding, ma-
bapi le barwa ba gwe. Morwa yo mongwe
le yo mongwe o swanetše go tšeya mosadi ka di-
khomo tše khaitšedi ya gwe. Di ilē ka go ba le-
bana ~~ka~~ dikhaitšedi. Mong lefa la monna le
dutsi.

6271 Lefa la go'tiya thōgō ya monna. Monna a
ka tšeya lefa la gwe a tšiša barwa ba gwe
basadi, ge barwa ba gwe ba thoka dikhaitšedi.
Ge dikhaitšedi tša bona di tša ba lekana, ke
gore ba bangwe ba tšeya basadi ka dikhomo
tša dikhaitšedi tša bona, bjale ba bangwe ba
tšaela. Papagō bona o swanetše go ba tšei-
še basadi ka mong lefa la gwe. Ge ba ilē

ba ênéla ka go tšeya basadi, la šala. mašale-
di a we a šala a leta mafora.

6272 Monna mo la a tšeišago morwa mosadi ke mo-
ka a tšha na taba naē. Bjale ke monna ka go-
bane mosadi o mo tšeišitšē. Lefa ka moka la
go šala mo a mo tšeiša mosadi, ke la papagwe.
Morwa wa gwe a ka šala a le ija ge papagwe
a hwilē. Go bjale ka mafa a baredi, mo la
a ba tšeišago basadi ke moka go fedilē. Bjale
mo a ka hwa a šiya mafa, ke gore lefa la ba-
redi le la maata a gwe. Ka moka ga ôna ke
a moja-lefa. A gona khethologano, ka moka
ga ôna ke a moja-lefa.

6273 Thepedi o be a na le mosadi ka othi. Ke
ina la mosadi ba re ke Pholena. Monna o tše-
ya mosadi a dirēla gore a tē a godišē khoro
ya gwe. Papago Thepedi o ilē a mo šielā lefa
le lentšhi. Lefa le we e be e le matšo a dikhai-
tšedi tša gwe. O be a na le dikhaitšedi tše
tharo. Bjale tša moredi wa pele a tšeiša The-
pedi mosadi. Matšo a baredi ba ba bedi a ē-
ma ka lešaka. Le lefa la maata a papa-
gwe le lona la ēma ka lešaka. Papagwe
a re go hwa ke moka morwa a šala e le
moja-lefa.

6274 Ke lekhopô o tšwa na lo tswalong. Goriale ke Thepedi. Mosadi wa gwe o ilê a bêlêga ngwana ka o thii wa mothankana. O ilê a rediwa leina la manyala. Manyala e be e le papagô Thepedi. Ka goriale mowe ke gore leina la mahu le tšugilê. Thepedi le Pholene ba no bêlêga ngwana ka o thii, ke moka mosadi nōga ya ēma. Monna o ilê a kwa bothoko kudu. Ka baka le we a leka ka maata go alafiša mosadi, ke gore go mo fa dithare tša go mo-fediša. Dithare ka moka di ilê tša kuba ka baka la gore noga e ngadilê. Ke mo monna a gore khōlwa ka the we o filwego, ka gobane ge e le lekhopo ke tšwa na lo tswalong. Bomma le papa ba ilê ba ba kaone le ge ngwana wa mothankana go ilê gwa banna fêla, ba ilê ba bêlêga le banenyana.

6275 Thepedi a hwa a šaya morwa. Dikho-mo tša matšo a dikhaitšedi tša gwe, tša šala di eme ka lapa. Monna o ilê a hwa a beetsitšê ngwana ^{madike} Matibedi. Leina la mothe-pa ba re ke Marebutse. Bonyanyane o be a šetšê a išitšê. A gopotšê gore mothomong a ka tša a godiša khoro ya gwe. Bjale a bitšwa pele ga gore modirō o we o dirêgê. Ditaela ka moka a laêla morwa wa gwe manyala.

6276 Mafa karmoka a ba matsogong ga manyala-
 ka moragô ga lehu la papagwe, ba lla thello
 tha fêla. Bjale ka moragô ga mo thello the
 fedilê, ba khobakana lapeng la mohu. Ba re
 marebutse, o be a thešû a pela mohu, ka ba-
 ka le we a badiwi. Ke gore mohu o hwilê
 a na le mosadi. Thoto ka moka ya dikhaitšedi
 tša mohu e lebane yêna morwa wa gwe ga-
 mmôgô le ya maafa a mohu. Le mosadi yo la
 a go šiya a mmêletšitšê e thale khwara ya
 morwa wa gwe. Ba mmotšû gore dilo ka moka di
 gôdimu ga go. Mabapi le mosadi mo o monyaka the-
 pela o tšeya. Fêla mo o tha monyake wa theke
 wa rêre thoto ya go ^{šiya} ~~to~~ ke mohu papago.

6277 Papagô Manyala o hwilê a be a tšeišitšê morwa-
 mosadi. Keina la mosadi ba re ke Mphau. Bjale
 morwa wa gwe, a bôna ga boše gore ge a ka
 le the ~~ka~~ mosadi ke moka thoto ya gwe e taya
 ka lewa. Le gona Mphau o fo bêtêga banenya-
 na fêla. Ke moka a thopa thoto a ya a tšeya
 marebutse. Monna a re ke thoto ya thoto ya go
 šiya papa. Ka moka ga yôna ke thoto ya ka.
 Marebutse a e tšibula ka ngwana wa motha-
 nkana. Ba morêla keina la Thepedi. Ke mo-
 ka ditaba tša boja-lefa la manyala tša fê-
 la di ta mo we. Ke thoto ya monna wa
 mosadi a e na dikarogano bjale ka ya mo-

908

K34/82 ^{3011*}

nna wa basadi.

6278 mafello a ditaba tša Tema ya 30.

6279 Le thetho la ditemana:-

30: Thoto ya monna wa mosadi ka thii
Temana ya 1: Ge a na le ngwana goba a the nae. — 2900.

Temana ya 2: Boja-lefa bo thepela ka maitsibulo. — 2926.

Temana ya 3: Ngwana wa ditkhomo o ba moja-lefa goba a
the bē yēna. 2929.

S.1: Thete ke mong madi a mong mogatša mosadi. — 2932.

S.2: Go bikiwa ga mosadi monna a the gōna. 2948.

S.3: Ngwana wa the-roto. (mafene.) — 2956.

Temana ya 4: Ngwana yo a bitsiwago phasela. 2964.

Temana ya 5: moja-lefa a hwa a šiya bomoja-lefa... 2976.

Temana ya 6: Ge mohu a ka šiya bana ba banenyana — 2986.

Temana ya 7: Khobo ya thoto ya monna wa mosadi. ... 3007.

Ends 908.